Št. 301 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) V Trstu, v četrtek 24. decembra 1925. Posamezna številka 20 cent. Letnik L.

EDINOST

Izhaja izvzemši ponedeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Odgovorni urednik: Prof. F. Peric. Lastnik tiskarna Edinost. Tisk tiskarne Edinost. Naročnina znaša za mesec L 7.—; 3 mesece L 19.50; pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. Za inozemstvo mesečno 5 lir več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 50 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.20, oglasi denarnih zavodov mm po L 2.—. Mali oglasi po 30 cent. beseda, najmanj pa L 3.—. Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I nad. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Skupna zemljišča bivše Notranjske in Usi civici

Kralj. dekret (zakon) št. 751 od 23. maja l. 1924., ki ima urediti užitek skupnih zemljišč in ki ima v prvi vrsti v mislih razmere, ki vladajo tozadevno v starih provincah našega kraljestva, je povzročil v Julijski Krajini, kjer vladajo povsem druge razmere umevno veliko razburjenja. Zakon sam nam je raztolmačil s pravnega stališča temeljito gosp. dr. Boris Furlan v Trstu, kateremu naj bo tukaj izrečena najtoplejša zahvala. Meni je danes le dokazati, od kod izvirajo užitne pravice do skupnih zemljišč na Notranjskem. Mogoče mi bo to storiti, le ako posežem v zgodovino preteklega stoletja.

Pred letom 1848. so naši kmetje tlačanili graščinam, katere so bile v tuji nemški lasti. Kmetje s bili podaniki teh graščin. Imeli so sicer svoja posestva, od katerih pa so morali graščinam plačevati desetino v razmerju velikosti njih posestev. pri tem se je cenil obsežek posestva za cele zemlje, pol zemlje, ¼ (maselci) ⅛ (podružna), ⅛ (pol maselca) in 1/16 so uživali tako zvani bajtarji. Nemško se je imenovala zemlja Hube [illegible] ½, ¼ itd. Hube, kakor je to še v stari zemljiški knjigi označeno, kjer so posestva bila zaznamovana na pr. s ¼ Hube Grb. Nr. ad Herrschaft Adelsberg Besitzer N. N. itd. Naš kmet še danes ceni posest po maselcu itd. Ti graščinski podaniki pa so imeli tudi pravice. Oni so smeli pasti svojo živino po graščinskih pašnikih, so smeli steljo nabirati, v graščinskih gozdih drvariti in les za svoje potrebe pridobivati ter so si na ta način pridobili nekake služnostne pravice do graščinskega posestva, kar jim je tudi graščina priznala.

Leto 1848. je zrevolucijoniralo skoraj vso Evropo in tako se je začela tudi graščinska samovlast majati. Pričela so se pogajanja za oprostitev kmetov iz tega jarma po paroli «kmet bodi popolnoma prost in samostojen gospodar». Pričela so se pogajanja z graščaki glede odkupa kmetov, katere je vodila takratna deželna uprava. Po dolgem pogajanju je prišlo do zaključka, da bo dežela odškodovala graščake za njih pravice. V ta namen se je najelo posojilo in za amortizacijo so se izdale takozvane zemljiške obveznice Krainische Grundentlastungsobligationen, katere so bile po sklepu kranjskega deželnega zbora iz leta 1888 konvertirane iz 5 odstotnih imenovanih obveznic v 4 odstotno posojilo dežele Kranjske, plačljivo v nadaljnih 50 letih. Te obveznice so še danes v prometu in tvorijo tudi del posojila, najetega za melijoracijo v bivši kronovini Kranjski.

Drugače se je izvršila rešitev vprašanja, kako odškodovati kmete za njih služnostne pravice do graščinskih posestev. Pogajanja so se zavlačevala dolgo in še le leta 1868. so izšla zemljiščo odvezna pisma Grundablösungsurkunden, ki so tudi v novi zemljeknjižni knjigi zaznamovana in na podlagi katerih so odstopile graščine svojim bivšim podanikom za njih služnostne pravice skupni kompleks pašnikov in skupni kompleks gozdov, ki so se imenovali Servitutswaldungen. V tej listini so imenovani vsi posestniki, katerim pristoja užitek do teh skupnih zemljišč, in navedeno je tudi, koliko pravice jim pristoja, ali cela zemlja, pol zemlje, ¼, ⅛, ⅛ ali 1/16. Ta skupna zemljišča so dobila v zemljiški knjigi svojo vlogo pod raznimi naslovi z označbo vseh upravičencev na podlagi imenovane odvezne listine. Ti sedaj prosti posestniki so izvolili izmed sebe gospodarski odsek, ki je upravljal to skupno zemljišče, plačeval davke in v vsakem oziru zastopal to skupino nasproti javni oblasti. Večinoma so ostali nerazdeljeni pašniki, katere so posebno mali posestniki izkoriščali ter razdelitvi ugovarjali.

Pri gozdovih je bila potreba večja in so se tedaj takoj delili, t. j. že leta 1870., niso pa še v zemljiški knjigi na posamezne posestnike prepisani, marveč tvorijo še vedno skupno vlogo z označbo upravičencev in njih pravic.

Kakor je iz vsega razvidno, so upravičenci bodisi pašnikov ali gozdov, že več kot 50 let faktični lastniki teh skupin, katere so tudi ves čas nemoteno uživali. Ti pašniki in gozdovi so torej njih zasebna last.

Šele leto 1887. je postalo za gospodarstvo kranjske dežele zgodovinskega pomena. To leto je kranjski deželni zbor sklenil zakon, s katerim se je ustanovila agrarna komisija za agrarne operacije. Ta urad je bil spopolnjen na deželne stroške s potrebnim tehničnim, konceptnim in pomožnim osobjem in je imel nalog izvrševati podrobne razdelitve skupnih zemljišč kakor tudi takozvanih Wechselwiesen itd. V smislu dež. zak. z dne 26. 10. 1887., št. 2 so lahko posestniki skupnih zemljišč vlagali prošnje za podrobno razdelitev teh zemljišč, vendar je morala biti za delitev nadpolovična večina upravičencev. Novela št. 58 iz leta 1915. je to še olajšala, ker zadostuje, da prosi za delitev tretjina upravičencev.

Ko so bile imenovane prošnje rešene, je pričelo agrarno postopanje, ki se je v dotičnem zemljeknjižnem vložku zaznamovalo. Tozadevno pravosodje je prešlo od sodišč na agrarnega komisarja, ki je razsojal o spornih zadevah skupnega zemljišča, in katerega naloga je bila take spore med upravičenci poravnavati. Od leta 1887. naprej se je izvršilo jako dosti podrobnih razdelitev, kar se je tudi na podlagi razsodb agrarne operacije zemljeknjižno uredilo; vendar je vsled svetovne vojne zastalo to delo v mnogih slučajih, tako da imamo pri nas zemljišča, ki so po agrarni operaciji že razdeljena in se podrobno že uživajo, pa radi vojne agrarna komisija ni mogla dela dokončati. Imamo nadalje zemljišča, pri katerih je bilo agrarno postopanje že otvorjeno, pa je nadaljevanje radi vojne zastalo, in končno zemljišča, kjer sploh še ni bilo agrarno postopanje otvorjeno.

Bivši poslanci rimskega parlamenta smo se potrudili, da bi izposlovali, da bi se v Gorici osnovala agrarna komisija, ki naj bi rešila viseča vprašanja in katera naj bi izposlovala dotične akte iz Ljubljane, kjer sedaj leže. Žalibog so politični dogodki prehiteli naše prizadevanje in nam ni bilo mogoče doseči cilja. Sedaj obstoji v Trstu likvidacijska komisija, ki ima nalogo te viseče zadeve urediti. Rok za tozadevne prošnje poteče, kakor znano, dne 23. maja 1926.

Josip Lavrenčič, bivši državni poslanec.

Giolitti hoče ostati večen liberalec

Izstopi iz popolarske stranke — Vodstvo sicilijanskega novin. udruženja razpuščeno

CUNEO, 23. On. Giolitti je poslal tukajšnjemu pokrajinskemu svetu pismo, v katerem pravi, da odlaga predsedstvo pokrajinskega sveta. Obenem je Giolitti potom okrožnice pojasnil volilcem v občinah S. Damiano Macra in Prazzo vzroke svojega odstopa. V okrožnici naglaša Giolitti, da je večina pokrajinskih odbornikov Cunea objavila v listih resolucijo, ki zahteva, da morajo člani pokrajinskega predsedništva biti pristaši fašistovske stranke. Ker pa je bil Giolitti od liberalcev delegiran v pokrajinski svet in ker hoče ostati zvest liberalnemu programu, je nepreklicno odložil svoje funkcije v pokrajinskem svetu.

Tudi on. Soleri je sledil Giolittijevemu vzgledu ter odložil odborniške funkcije v pokrajinskem svetu Cunea. Predvidevajo, da bodo tudi ostali liberalni odborniki imenovanega sveta odstopili.

RIM, 23. Tukajšnji listi pravijo, da je bivši državni podtajnik javnih del on. Martini obvestil izredno komisijo popolarske stranke, da izstopa iz popolarske stranke.

PALERMO, 23. Tukajšnji prefekt je razpustil vodstvo sicilijanskega novinarskega udruženja ter imenoval trojico komisarjev, ki bodo vodili nadaljnje poslovanje udruženja. Triumvirat je ob prevzemu novih poslov odposlal ministrskemu predsedniku Mussoliniju, ministru Federzoniju, on. Farinacciju in Rossoniju udanostne brzojavke.

Lloyd George v Napelju

NAPELJ, 23. V spremstvu nekaterih članov svoje družine je prispel semkaj iz Rima Lloyd George. Tu se bo mudil najbrž do novega leta. Danes predpoldne si je ogledal Vezuv. Lloyd George je ponovno izjavil novinarjem, da nima njegovo potovanje nikakega političnega značaja, temveč si hoče le ogledati Napelj in njegovo okolico.

Smrt rektorja kr. univerze Sassari

RIM, 23. Sinoči je v hotelu «Continental» umrl rektor kr. univerze Sassari prof. Amerigo Filia. Zadela ga je srčna kap.

Otvoritev profilaktičnega zavoda za borbo proti jetiki

RIM, 23. Danes predpoldne je bil v ulici Ariosto svečano otvorjen profilaktični zavod za borbo proti jetiki. Otvoritvi je prisostvovala tudi Nj. Vel. kraljica. Rimski guverner sen. Cremonesi je obdržal otvoritveni govor.

Jugosl. delegacija odide danes v Washington

Tudi Anglija in Belgija zahtevate poravnanje dolga.

BEOGRAD, 23. (Izv.) Prosvetni minister S. Radić je prišel včeraj v Beograd z namenom, da tekom današnje seje ministrskega sveta sproži vprašanje jugoslovenske delegacije za Ameriko. A seja je bila v zadnjem času odgodena.

Z ozirom na vest «Doma», da obstojajo v vladi nesoglasja glede imenovanja delegatov za pogajanja o dolgovih Ameriki, se je izvršila popoldne konferenca med Pašićem in Pavlom Radićem in Stojadinovićem, po kateri je bilo izdano posebno uradno poročilo. Pavle Radić je izjavil po konferenci novinarjem, da se beležka «Doma» glede jugoslovenske delegacije za Ameriko napačno pojmuje, ter je poudaril, da je ministrski svet popolnoma soglasen glede določitve osebnosti za ameriško delegacijo. Delegacija pojde v Ameriko izključno radi dolgov in nima nobene zveze z najemanjem kakih posojil za jugoslovensko državo.

Jugoslovenska delegacija odide v Ameriko jutri ob 14. uri. V zvezi z odhodom finančnega ministra Stojadinovića se je izvršilo danes v njegovem kabinetu več konferenc. Zanimivo je, da se je zglasil danes pri Stojadinoviću tudi belgijski poslanik ter ostal pri njem delj časa.

Zatrjuje se, da je Belgija nastopila z zahtevo, da poravna tudi napram njej Jugoslavija svoje dolgove. Zdi se, da je nujno intervencijo izvršil tudi angleški poslanik, ki je konferiral danes z zunanjim ministrom Ninčićem.

Dr. Ninčić je bil ob 19. uri sprejet pri kralju, kjer je ostal eno uro.

Medzavezniška kontrolna komisija

na Bolgarskem se odpravi

BEOGRAD, 23. (Izv.) Jugoslovenska vlada je prejela obvestilo, da so zastopniki Anglije, Francije in Italije v Sofiji posetili bolgarskega zunanjega ministra Kalfova in mu v imenu poslaniške konference izročili noto, v kateri se navaja, da se medzavezniška vojaška kontrolna komisija na Bolgarskem odpravi pod pogojem, da Bolgarska izvrši razorožitev v smislu mirovne pogodbe. V slučaju, da se komisija odpravi, prevzame njene funkcije Svet Društva narodov.

Smodlaka ostane na svojem mestu.

BEOGRAD, 23. (Izv.). Z zunanjega ministrstva se doznava, da ostane poslaniško mesto Jugoslavije pri Vatikanu neizpremenjeno. Poslanik dr. Smodlaka se še vedno nahaja na dopustu.

Konferenca o redukciji univerz

BEOGRAD, 23. Dne 28. decembra se bo vršila v Zagrebu pod predsedstvom prosvetnega ministra Radića že opetovano napovedana konferenca zastopnikov vseh univerz in fakultet v Jugoslaviji, da razpravlja o redukciji univerz.

Toplo vreme v Jugoslaviji

in naraščanje vod.

BEOGRAD, 23. (Izv.) Po vsej državi traja dalje južno vreme. V Caribrodu je danes kazal toplomer +16 stop., opoldne celo + 24 stop. Radi izredne toplote in tajanja snega so narastle reke in pretijo povsod poplave. Donava je že narastla za 30 cm.

Rendis pride v Beograd

BEOGRAD, 23. Bivši grški zunanji minister Rendis, ki je zastopal Grčijo na zasedanju Društva narodov, se je za svojega bivanja v Parizu sestal z jugosl. poslanikom dr. Spalajkovićem. Pri tej priliki sta razpravljala tudi o odnošajih med Jugoslavijo in Grčijo. G. Rendis je izrazil željo, da bi se na povratku v Atene ustavil v Beogradu in razpravljal z jugosl. zunanjim ministrom dr. Ninčićem o razmerju med obema sosednima državama.

Praški parlament odobril

izjave nove vlade

PRAGA, 23. Na včerajšnji popoldanski seji poslanske zbornice se je nadaljevala razprava o vladni izjavi. K glasovanju so bili nujno pozvani vsi poslanci. Pred prehodom na dnevni red je zunanji minister dr. Beneš prisegel kot poslanec.

Kot prvi govornik k vladni izjavi se je priglasil župnik Hlinka, vodja slovaške ljudske stranke, ki je v dolgem govoru razvijal znano avtonomistično stališče svoje stranke. Svoja izvajanja je pričel z dogodki l. 1848. ter je izjavil, da so Čehi l. 1880. po svojem zastopniku v Budimpešti izrecno izjavili, da nimajo namena vmešavati se v notranje zadeve Madžarske. Češki politik Rieger je l. 1883. ponovno podal izjavo, da Češka nima interesa na Slovaški. Hlinka se je obrnil proti češkim poslancem ter je nadaljeval: Vaše glave so bile od tedaj naprej napolnjene s trializmom, nas Slovake pa ste izročili Madžarom za hrano, proti čemur smo se morali braniti.

Hlinka se je pritoževal, da so vse vlade do sedaj prezirale svečane obljube glede slovaške avtonomije ter je pozval vlado, naj takoj obnovi odnošaje z Vatikanom, naj omogoči takojšen povratek papeškega nuncija v Prago in naj uzakoni pittsburško pogodbo iz l. 1917., ki zagotavlja Slovakom popolno avtonomijo. Poslanci vladne koalicije so Hlinkov govor prekinjali z raznimi medklici in ugovori. Med njegovim govorom je poslanec slovaške ljudske stranke Juriga razžalil predsednika Masaryka ter ga je moral predsednik zbornice posvariti.

Po Klinki je govoril češki socijalni demokrat dr. Melssner, ki je izjavil, da pomeni pripravljenost komunistov za parlamentarno sodelovanje v svrho osvoboditve delavskega razreda, da so se komunisti vrnili k programu socijalne demokracije. Njegovo izjavo so komunistični poslanci vzeli na znanje z zasmehom in ironičnimi medklici.

Razprava o vladni deklaraciji je trajala pozno v noč. Okoli polnoči je opozicija predložila skupščinskemu predsedstvu predlog, ki ga je podpisalo 140 poslancev in v katerem se obtožujeta ministrski predsednik dr. Švehla in bivši poštni minister dr. Franke radi nezakonite izvedbe redukcije poštnega uradništva. Predlog so podpisali opozicijonalni poslanci Slovaki, Nemci, Madžari in komunisti. Predlog je bil vložen kot nujen ter ga je čital slovaški poslanec Juriga. Ker je vsebina predloga žalila vlado, je predsednik zbornice moral prekiniti Jurigo, nakar je nastal v zbornici nepopisen vihar, ki so ga povzročili slovaški poslanci sporazumno z Nemci, Madžari in komunisti. Vsa pozivanja predsednika zbornice k redu so bila zaman. Ker se poslanec Juriga ni hotel pokoriti predsednikovemu svarilu, mu je predsednik odvzel besedo. Opozicija je pričela znova razbijati. Ko je končno nastal mir, je predsednik Malypetr zaključil razgovor o vladni izjavi in odredil glasovanje. Pri glasovanju, ki so ga motili opozicijonalci, je dobila vlada 159 glasov. Proti vladni izjavi je glasovalo 117 poslancev.

Kritičen položaj Doumerja

Vojaški krediti zavrnjeni v francoskem parlamentu

PARIZ, 23. Na včerajšnji seji poslanske zbornice je bil na dnevnem redu razgovor o vojaškem proračunu. Vlada je predlagala dovolitev kredita v znesku 41 milijonov frankov za vpoklic rezervistov na orožne vaje. Pri glasovanju je bil vladni predlog z 280 proti 254 glasovom odklonjen.

Ta kredit je poslanska zbornica že svoječasno odklonila. Socijalisti in radikali utemeljujejo svoje odklonilno stališče s trditvijo, da vlada še vedno ni predložila osnutka o organizaciji armade in o znižanju vojaške službene dobe.

Ker vztraja finančni minister Doumer na svojem finančnem načrtu, je nastala med posameznimi člani vlade taka napetost, da se govori o možnosti odstopa finančnega ministra. Nekateri ministri so namreč izjavili, da bodo morali izvajati posledice, ako finančni minister ne odneha od svojega sanacijskega načrta.

Ministrski svet je sklenil danes, da se izdela zakon, s katerim se pooblašča justični minister za razpust društev in organizacij, ki pozivajo svoje člane k nasilju ali samo k nošnji orožja.

Briand ne bo sprejel zastopnika Abd El Krima

PARIZ, 23. Briand je na včerajšnji seji ministrskega sveta izjavil,, da ne bo sprejel stotnika Canninga, zastopnika rifovskih vstašev.

Nemčija pred diktaturo?

Poslabšanje nemškega gospodarskega položaja radi vladne krize

BERLIN, 23. Kljub nekakemu počitniškemu razpoloženju prevladuje mnenje, da je treba rešiti vladno krizo čim prej. Pojavila se je celo ideja, naj bi se kriza rešila izven parlamentarnim potom, ako je ni mogoče rešiti običajnim parlamentarnim potom. Ta ideja ima svoj izvor v dejstvu, da centrum in demokrati zaenkrat nočejo sodelovati v vladi takozvane male koalicije.

Organ zunanjega ministra dr. Stresemanna «Tägliche Rundschau» je zelo vznemirjen, ker centrum noče pristati na malo koalicijo ter piše:

Kakor vse kaže, se bo v januarju skušala sestaviti vlada velike koalicije. Ako centrum in demokrati vztrajajo pri svoji odklonitvi sodelovanja v vladi sredine, je vsak poskus sestave take vlade nemogoč. Uradniška vlada bi imela malo izgleda na svoj obstoj. Ne preostalo bi torej drugega, kakor razpust parlamenta, kar bi imelo v tej zimi brezdvomno usodepolne posledice. Ako državni zbor ne more ustvariti vlade, ne preostaja noben drug izhod.

Istočasno se širijo govorice, da obstoja možnost diktature, ki naj bi odstranila težke posledice sedanje gospodarske krize.

Nad 894 milijonov vojne odškodnine

plačanih od Nemčije v 20 mesecih

PARIZ, 23. Reparacijska komisija je na podlagi statističnih podatkov ugotovila, da znaša skupna vojna odškodnina, ki jo je Nemčija plačala Franciji, Italiji in Belgiji v dobi dvajsetih mesecev, ki so potekli od začetka zasedbe Porurja januarja 1923. do začetka izvrševanja Dawesovega načrta septembra 1924., 894,230.569 zlatih mark. Izmed teh je Nemčija plačala 469,868.656 zlatih mark v blagu in 424,361.913 zlatih mark v valutah.

Pogodba med Rusijo in Turčijo

kot odgovor na locarnsko pogodbo

PARIZ, 23. «Matinu» poročajo iz Carigrada, da je na nekem zborovanju vladne stranke, ki se je vršilo v Angori, Ismet paša sporočil, da sta 17. decembra Tevfik Ruskdi bey in Čičerin podpisala v Parizu novo pogodbo med Turčijo in Rusijo.

«Hakimied-Millie» piše, da je ta pogodba odgovor, ki ga dajata Rusija in Turčija na locarnski pakt. Pogodba določa, da se bo ena stranka zadržala nevtralno napram drugi v slučaju, da pride do oboroženega konflikta med eno ali pa več državami in eno izmed pogodbenih strank. Pogodbeni državi se tudi obvezujeta, da ne bo ena napadla druge ter da se ne bo vezala ali sklepala kakih dogovorov z drugimi državami, če bi taka zveza oz. dogovor bil naperjen proti drugi pogodbeni državi; ne sme se udeležiti nobenega čina, ki bi ogrožal vojaško ali pa pomorsko varnost druge pogodbene stranke.

Pogodba velja za tri leta in stopi v veljavo takoj, ko bo ratificirana.

Železniška nesreča

PARIZ, 23. Neki brzovlak je danes zjutraj trčil pri Noisy le Sec ob železniški voz. Pet oseb je ranjenih.

Drakonično modernizíranje Turčije

LONDON, 23. Kakor poroča neka agentura iz Carigrada, je neodvisno sodišče v Kerascundeju obsodilo dva Turka na smrt na vešalih, ker nista hotela odložiti fesa.

Mesarsko klanje med delavci na Japonskem

Sto oseb ranjenih in ubitih

PARIZ, 23. Med Tokijem in Jokohamo je prišlo včeraj med uradniki in delavci dveh konkurenčnih podjetij iz Zurumija do pravcate bitke, katere se je udeležilo približno 1500 mož.

Delavci, ki so bili večinoma pijani, so nosili puške, samokrese in sablje. Tekom boja je bilo ranjenih in ubitih nad sto oseb. 500 orožnikov iz Jokohame je imelo polne roke dela, da je zadržalo čez noč številne skupine drugih delavcev, ki so hiteli pretepačem na pomoč. Naslednjega dne je morala policija z naskokom zavzeti bojno pozorišče, da je lahko ločila pobesnele delavce. Aretirala je pri tem nad 500 oseb.

Čičerinov povratek v Moskvo

BERLIN, 23. Čičerin je imel včeraj še razgovor z zunanjim ministrom dr. Stresemannom, zvečer pa se je odpeljal v Moskvo.

Vznemirljivo naraščanje samomorov v Berlinu

BERLIN, 23. Po statistikah berlinske policije je bilo prijavljenih v enem samem tednu, od 13. do 19. decembra, nič manj kot 74 samomorov. Glavni vzrok, da silijo ljudje v smrt, je beda.

Število poskušanih samomorov pa je brez dvoma mnogo večje, ker, iz obzirov do raznih družin, niso bili prijavljeni vsi slučaji policiji.

Misija stotnika Canninga

PARIZ, 23. Angleški stotnik Gordon Canning je izjavil uredniku lista «Journal», da bo ostal v Parizu do začetka prihodnjega tedna, nakar se bo podal še v London, odkoder se povrne potem v Tanger. Zatrdil je, da ni pooblaščen za pogajanja za mir, ter izjavil, da obstoja njegova misija v tem, da razloži namene Abd El Krima in da poroča nato temu poslednjemu o svojih tozadevnih vtisih.

Madžarski ponarejevalci frankov

BUDIMPEŠTA, 23. Aretacija treh Madžarov v Haagu, ki so razpečavali ponarejene franke, je vzbudila tukaj veliko senzacijo. Prvi aretiranec je polkovnik Aristid Jankovics, ki je bil med vojno šef generalnega štaba Lukoricha in je svak sedanjega honvedskega ministra Csakyja. Drugi aretiranec je dr. Marsovszky, odlična osebnost in parlamentarni poročevalec glasila «probujajočih se Madžarov». Tretji je neki Mankovics, ki je tudi iz boljše rodbine. Policija pričakuje poročila haaške policije, da bo lahko takoj uvedla potrebne korake.

Sibirska zima na Romunskem

BUKAREŠT, 23. Na Romunskem vlada izredno ostra zima. Mnogo ljudi je zmrznilo. V Kimporolungu je v eni sami noči umrlo od mraza 18 vojakov, ki so se nahajali na straži. Tudi mnogo živine je že pocrknilo.

Viharji na Francoskem

PARIZ, 23. Besnenje hudega viharja, ki je pričel razsajati na Francoskem, se je tekom včerajšnjega dneva podvojilo. Iz Rouena poročajo, da je vihar prevrnil neki čoln in da je pri tem devet ljudi utonilo. Najhujša nevihta razsaja ob obali.

Deževje na Španskem

MADRID, 23. V vsej severni Španski lije neprestano dež, kot da so se oblaki utrgali. Mnogo rek je že prestopilo bregove. Sivilj-ska bankina je docela poplavljena; voda je odnesla dosti blaga in povzročila sploh velikansko škodo. Mnogo mostov je porušenih.

Reka Arno poplavila polja pri Empoliju

FIRENZE, 22. V bližini mesteca Empoli je reka Arno ponoči izstopila iz struge ter poplavila polja in nekatere kolonske hiše. Prestrašeni prebivalci so morali zapustiti svoja stanovanja ter iskati zavetja v sosednih vaseh.

Politične vesti

ZAKAJ ZAHTEVAJO ZEDINJENE DRŽAVE PLAČILO VOJNIH DOLGOV?

Zedinjene države so posegle v svetovno vojno kot zadnja velesila. One pa so razvile tako velikansko vojaško in propagandno akcijo, katere ni od njih nihče na svetu pričakoval. Ta akcija Zedinjenih držav pa je stala ogromnega denarja.

Zedinjene države so rešile vprašanje financiranja vojne na dva načina. Prvič s povišanjem davkov in drugič z najetjem notranjega državnega posojila, ki se je v enem letu potrojilo in doseglo leta 1918.-19. vsoto 26 milijard. Dohodninski davek, ki je leta 1913. znašal 1 odstotek in 6 odstotni progresivni davek na največje dohodke, se je leta 1918. v mnogih slučajih zvišal na 65 odstotkov. Leta 1913. je povprečno odpadlo na posamezno osebo 24 dolarjev, a leta 1918.-19. 65 dolarjev. Naravno je, da je prebivalstvo Zedinjenih držav to povišanje davkov težko prenašalo. Davke pa je težko prenašalo tudi radi tega, ker so jih prejeli zavezniki v obliki finančne pomoči za nadaljevanje vojne. (To so pravzaprav medzavezniški dolgovi, ki jih Amerika tako sovraži). Ti dolgovi znašajo okroglo 11 milijard dolarjev. Natančno vsoto ni mogoče ugotoviti, ker vsak vir navaja drugačne številke.

Amerika je začela takoj po končani vojni energično zniževati davke in izvenparlamentarna komisija z generalom Dawesom na čelu je uravnotežila državni proračun. Na ta način je bilo že leta 1921. doseženo ravnotežje državnega proračuna in do danes odplačano 5 miljard notranjega državnega dolga. Hardingov zakon iz leta 1921. je znižal višino obdavčenja na 50 odstotkov, a leta 1924. na 40 odstotkov. Mac Kellog, državni tajnik za finance, je preteklega septembra predložil znižanje davkov na 31 odstotkov.

To je eden izmed naglavnejših vzrokov, zakaj Amerikanci, a v prvi vrsti republikanci s senatorjem Borahom na čelu, tako odločno zahtevajo plačanje vojnih dolgov. Oni zahtevajo plačilo dolgov kljub temu, da je danes davek isti kot leta 1913. (24 dolarjev na osebo). Oni se nadejajo še na večje znižanje davkov. Drugi vzrok je sledeči: Amerikanci neprestano opozarjajo zaveznike, da so zavezniki dobili vojno, da so dobili velika ozemlja, da Nemci plačujejo vojne reparacije, da ne štedijo, ker se izdatki njihovih državnih proračunov do l. 1924.-25. neprestano rastli, čeravno je bilo to le ziktivno, ako pomislimo na padanje denarne veljave v posameznih državah. Nadalje predbacivajo zaveznikom, da Evropa še vedno misli na vojno.

Tretji vzrok ameriške nepopustljivosti je Bonus-bill. Na podlagi tega zakona dajajo Zedinjene države vsakemu vojaku iz svetovne vojne narodno penzijo v znesku enega dolarja za vsak dan službe, a 1.25 za vsak dan, ki ga je ameriški vojak preživel na bojnem polju. Ako se spomnimo, da je Amerika mobilizirala okrog 5 milijonov ljudi, od katerih je spravila 2 milijona na evropska bojišča, tedaj si lahko predstavimo kako veliko breme znači imenovana narodna penzija za državne finance Zedinjenih držav. Res je, da je predsednik Zedinjenih držav proti temu zakonu stavil svoj veto, ali kongres in senat sta sprejela ta zakon ponovno z dve tretjini glasov. Tako je bilo tudi v 19. stoletju po končani državljanski vojni. Parlamentarni posli — a Evropa naj plača.

To so torej vzroki, radi katerih Zedinjene države brezobzirno zahtevajo svoj denar nazaj, čeravno je bil potrošen v skupne namene.

DNEVNE VESTI

Vprašanje dodatnih ur — „rešeno"!

Ko smo pisali zadnjič o tem vprašanju, nismo niti slutili, da bomo že naslednji dan doživeli tako grenko presenečenje. Agencija Stefani je sicer poročala pred časom, da je ministrski svet odobril na svojem zadnjem zasedanju načrt novega odloka o «učnem jeziku» v ljudskih šolah. Toda z ozirom na dejstvo, ki smo ga naglašali tudi včeraj, da so se namreč razni uradni in neuradni krogi bahali pri vsaki priliki s takoimenovanimi dodatnimi urami, ki naj bi bile dokaz pravičnosti in dobrohotnosti vlade napram drugorodcem — nismo pričakovali, da nam prinese prva številka uradnega lista odlok o popolni odpravi dodatnih ur. Nismo si mogli misliti tega kljub temu, da nas učijo izkušnje, da moramo biti pripravljeni na vse možnosti in — nemožnosti.

Včeraj smo torej prejeli uradni list «Gazzetta Ufficiale» od 21. t. m., v katerem je objavljen kraljevi odlok-zakon od 22. novembra 1925, št. 2191, ki nosi naslov «določbe glede učnega jezika v ljudskih šolah». To pa so določbe, s katerimi se dodatne ure definitivno odpravljajo.

Čitatelji si lahko sami mislijo, s kakimi čustvi jih obveščamo o tem božičnem daru, ki so ga pokloni naši ljudstvu!!

Volilni okraji in politične volitve

Iz Rima je došla vest, da je parlamentarna komisija dovršila razdelitev volilnih okrajev za politične volitve. Volilni okraji v tržaški in istrski pokrajini bodo po tem načrtu sledeči:

Reška pokrajina. — 2 okraja. — 1) okrožje: mesto Reka; 2) Volosko, Opatija, Veprinac, Brseč, Bistrica, Jablanica, Jelšane, Fontana, Lovran, Matulje, Moščenice, Prem, Zagorje, Sv. Martin, Trnovo. — Središče: Volosko-Opatija.

Puljska pokrajina. — 4 okraji: 1) Pula, Barbana, Vodnjan, Veliki Lošinj, Mali Lošinj, Nerezine. — Središče Pula.

2) Koper, Buje, Podgrad, Herpelje-Kozina, Izola, Marezige, Materija, Pomjan, Piran, Umag, Dekani. — Središče Koper.

3) Poreč, Tinjan, Cittanova, Draguč, Grižnjan, Motovun, Vrsar, Buzet, Oprtalj, Roč, Slum, Brtonigla, Vižnjan, Vižinada. Središče Poreč.

4) Pazin, Labinj, Boljun, Kanfanar, Cres, Plomin, Žminj, Rovinj, Sv. Vinčent, Sušnjevica, Valle. Središče Pazin.

Tržaška pokrajina. — 5. okrajev:

1) Trst: Trst, Novo mesto, frakcije Vrdela, Kolonja, Rojan, Skorklja, Barkovlje (okolica od Sv. Križa do Opčin), Veliki Repen in Tomaj.

2) Trst: Trst (okrožja Barriera nuova, staro mesto in Sv. Jakob).

3) Trst: Trst (okrožja Barriera vecchia; frakcije Kjadin, Rocol, Lonjer, Padriče, Gropada, Bazovica, Lipica, Bane, Trebče), Lokev, Povir in Sežana.

4) Trst: Trst (okrožje Sv. Vid, frakcije Zgornja Čarbola, Škedenj, Sv. M. M. spodnja, Sv. M. M. zgornja.

5) Tržič: Tržič, Avber, Zgornje Vreme, Nabrežina, Bukovje, Kačja vas, Kopriva, Vreme, Košana, Hrenovice, Doberdob, Devin, Dutovlje, Famlje, Fogliano, Gradež, Laze, Mavhinje, Milje, Naklo, Postojna, Rodik, Ronchi, S. Canziano d'Isonzo, Dolina, Štjak, Šmihel, Šempolaj, S. Pietro d'Isonzo, Sv. Peter na Krasu, Skopo, Sinadole, Senožeče, Zgonik, Slivje, Staranzano, Štorje, Turriaco, Dolenja vas, Slavina.

Jubilej slovenskega kulturnega delavca

Dr. Ivan Prijatelj, slovenski literarni zgodovinar in eden najodličnejših zastopnikov ljubljanske univerze, je včeraj slavil petdesetletnico svojega rojstva.

Njegovo znanstveno in kulturno delo je vsebovano v neštevilnih spisih, ki so izhajali v raznih slovenskih in inozemskih revijah; so to študije in monografije posameznih zastopnikov našega slovstva. Glavno Prijateljevo delo pa je Kersnikova biografija; v tej stoji mojstrovini je vestransko obdelal in proučil vse dogodke Kersnikove dobe, od šestdesetih let do najnovejšega časa. Za njegovo delo, iz čiste ljubezni do naroda porojeno, gre dr. Prijatelju po vsej pravici naslov slovenskega kulturnega velikana.

Prof. dr. Ivan Prijatelj se je rodil 23. dec. 1875. na Vinicah pri Sodražici. Po ljudski šoli je obiskoval prvo veliko gimnazijo v Ljubljani med leti 1890—1898 in z odliko tudi maturiral. Vpisal se je na dunajski univerzi na filozofsko fakulteto. Precej po smrti Kunžiča, nadebudnega slavista, je prevzel posle knjižničarja osebne biblioteke Jagiča in tudi knjižnice seminarja Ivan Prijatelj. Poslušal je Jagiča, Rešetarja, Mionrja, Bergerja, filozofa Jodla, Müllnerja in Stöhra. Leta 1902 je promoviral doktorjem filozofije.

Dr. Prijatelj se že s početka ni hotel oprijeti službe srednješolskega profesorja, njegova znanstvena intencija in vnema sta ga tirali dalje, izpopolniti se je hotel v slovanskih literaturah pri Slovanih samih in zato zaprosil štipendijo, ki mu je tudi bila nakazana. Potoval je v Rusijo, na Finsko in hotel završiti svojo študijo v Berlinu, kjer je obiskal vseuč. prof. Al. Brücknerja. Pa dunajska vlada mu je po raznih izgovorih štipendijo ukinila.

Z obvezo, da prevzame v slučaju ustanovitve univerze v Ljubljani, profesorsko mesto na ljubljanskem vseučilišču, je dobil od deželnega odbora kranjskega l. 1905. nadaljno štipendijo, da se je izpopolnil v ruskem in poljskem jeziku.

Svoje prvo stalno mesto je zasedel na Dunaju kot asistent dvorne knjižnice. Na Dunaju je zbiral dr. Prijatelj skrbno materijal za svoje obširne študije in iz dunajske dobe je započeto njegovo življenjsko delo: Kersnik in njegova doba.

Dr. Prijatelj se je udejstvoval povsod, seznanjal je našo literaturo z Nemci, Srbi, Rusi in v letu 1911 v družbi Vošnjaka, Rostoharja in Kramerja ustanovil do današnjega dne najboljšo slovensko znanstveno revijo «Vedo», ki je prenehala l. 1914.

V letih 1919., odnosno 1920. je dr. Prijatelj šele zasedel mesto rednega profesorja slavistike na ljubljanski univerzi.

Odličnemu slovenskemu znanstveniku izražamo tudi mi svoje najiskrenejše čestitke in mu kličemo: na mnoga leta!

Tajne manjšinske šole na Romunskem

Pred kratkim je sklenila romunska poslanska zbornica nov zakon o pouku v jeziku narodnih manjšin. Te dni je sprejel isti zakon enoglasno tudi romunski senat. Naučni minister dr. Angelesco je imel pred senatom daljši govor, v katerem je dokazal potrebo novega zakona, ki se zdi, da je eden izmed najliberalnejših zakonov o manjšinskem šolstvu v Evropi. Z njim se dopušča tudi raba židovskega jezika v šoli, t. j. onega žargona, ki je znan pod imenom «yiddisch».

Med razlogi, s katerimi je naučni minister utemeljeval potrebo novega zakona, je zanimivo in za zgodovino borb narodnih manjšin značilno dejstvo, da so si znale romunske manjšine organizirati veliko število tajnih šol s poukom v materinem jeziku. Število takih tajnih šol se je vedno bolj množilo in policija je bila proti njim brez moči. Radi tega — je zaključil minister — je nastala neodklonljiva potreba, da se to stanje uredi. Z novim zakonom so pravice narodnih manjšin zajamčene.

Smrtna kosa.

V torek popoldne je umrl v Škednju v 60. letu svoje dobe posestnik Josip Oblak. Pokojnik je bil več let marljiv odbornik tamošnjega Gospodarskega društva in tudi tržaške kmetijske družbe. Z njim pada zopet v grob poštenjak iz naše narodu zveste garde. Naj počiva v miru. Žalujoči družini naše sožalje.

VAŽNO ZA TRGOV. DRUŽBE IN TVRDKE!

Glasom kr. ukaza-zakona od 8. maja 1924. št. 750 bi morale vse zadruge, trg. družbe in tvrdke pričeši s 1. jan. 1926 dodati vsej svoji korespondenci, dokumentom in tiskovinam številko, pod katero so registrirane pri trg. in obrtni zbornici. Ker bodo pa te tekom 1926. leta preustrojene in bodo spremenile ime, bo stopila goriomenjena določba zakona v veljavo šele 1. januarja 1927.

G. Rino Alessi ostane pri «Piccolu».

V nasprotju z vestmi, ki so se bile razširile, da zapusti sedanji ravnatelj «Piccola» g. Rino Alessi omenjeni list ter preide k milanskemu listu «Secolo», je sporočil «Piccolo», da gosp. Rino Alessi ostane še nadalje pri listu.

Koncert zbora učiteljske Zveze.

Po zadnjih treh poletnih koncertih, ki so zopet tako dvignili ugled učiteljskega zbora, nastopi ta zbor zopet, in sicer v Renčah in v Ajdovščini. Oba koncerta se bosta vršila popoldne, prvi na Štefanovo, drugi pa dan pozneje. Program obsega prave bisere iz naše glasbene literature. Za preprostega človeka bo pisan šopek naših narodnih pesmi, za glasbenega naobražgenca pa najboljše stvari Lajovca, Adamiča in Mokranjca. Program torej, ki zagrabi vsakega! Poleg vsega pa vodi zbor g. Srečko Kumar, znani mojster v podajanju. — Kdor hoče biti deležen umetniškega užitka, kdor hoče slišati najlepše naše pesmi, ta naj ne zamudi te ugodne prilike. Zgodnja ura in ugodne zveze omogočijo udeležbo tudi bolj oddaljenim ljubiteljem koncertov.

* * *

Spored koncerta Zveznega zbora.

v Renčah 26. t. m. ob 15.30, v Ajdovščini 27. t. m. ob 15. uri). — A. Lajovic: Ples kralja Matjaža, 2) St. Premrl: Lilije, 3) G. Krek: Tam na vrtni gredi, 4) E. Adamič: Svatovske. 5) Odmor). - 5) St. Mokranjac: Kozar, 6) A. Lajovic: Zlato v blatni vasi, 7) E. Adamič: Vragova nevesta, 8) E. Adamič: Kresovale tri devojke, (Odmor). - 9) E. Adamič: Po vodi plava, 10) E. Adamič: Kaj pa delajo ptički, 11) V. Žganec: Cin, can, cvrgudan, 12) V. Žganec: Jedna majka vumrla, 13) ": Dil, dil- duda, 14) St. Mokranjac: Biljana.

Članstvu Zveznega zbora.

Vaja 26. t. m. v Gorici v običajnih prostorih od 10.30—12 in od 13—14.30.

Tržačani in bližnji Istrani odidejo ob 8.30 s centralne postaje z brzovlakom. Odadljeni Istrani morejo oditi najkasneje ob 11.30 s postaje Sv. Andreja. — Vsi in točno!

Kr. exquator avstrijskemu konzulu.

Z datumom 12. decembra 1925 je bil podeljen g. Hermanu Ploenies kr. exquator, ki ga pooblašča za izvrševanje funkcij generalnega konzula avstrijske republike v Trstu.

Društvene vesti

— **Ženski odsek M. D. P. - Trst** vabi vse člane na čaj, ki ga bodo servirale tovarišice danes zvečer. Vsakdo, ki pride, bo pa tudi deležen drugih dobrot in presenečenj. Nasvidenje!

— **Turistični odsek mlad. društva «Magdalena».** Ponovno opozarjamo člane in prijatelje društva na naš tretji, že dvakrat omenjeni izlet, ki ga priredimo, kakor znano, na 27. t. m. na Sv. Goro pri Gorici. Ne da bi ponavljali to, kar smo že dvakrat omenjali v «Edinosti», se obračamo na Vas, člani in prijatelji, da se udeležite izleta v čim večjem številu.

Na svidenje na 27. t. m. ob 6. uri zjutraj na kolodvoru v Rocolu. — Načelništvo

— **Krožek «Zlatorog» - Trst.** Pod pokroviteljstvom tuk. ženske podružnice Šolskega društva se bo vršil v soboto 26. t. m. — začetek točno ob 21. — prvi društveni plesni večer. Ves dobiček je namenjen za božičnico naših prepotrebnih sirot. — Obenem opozarja odbor tem potom slavno občinstvo, da bo smatralo poslana vabila za sprejeta, ako ne bodo povrnjena do 31. t. m.

Z ozirom na vzvišeni namen, ki ga ima ta prireditev, upa podpisani odbor, da se bo sl. občinstvo v čim večjem številu odzvalo povabilu. — Odbor.

SPORT

SPORTNO UDRUŽENJE.
TEHNIČNO VODSTVO NOGOMETA.

Seja dne 22. decembra 1925.

Koledar III. nedelje II. divizije 3. januarja 1926

Igrišče Adria, ob 10.: Magdalena - Zarja; igrišče Adria, ob 12.: Adria - Grad; igrišče Primorje, ob 14.: Primorje - Rocol; igrišče Jadran, ob 14.: Jadran - Prosek. — Počiva Tommaseo.

Odebrane tekme: Tommaseo - Prosek 3:1; Grad Zarja 2:1, Magdalena - Jadran 4:0, Jadran - Rocol 9:2, Zarja - Prosek 2:0.

Priziv **Magdalena:** Sprejet. Vrne se plačana pristojbina.

Priziv **Sparta:** Sprejet radi tehnične napake, pripoznane od sodnika. Izid 3:1 v prid Zarji razveljavljen, tekma se prenese na konec turnih tekem. Vrne se plačana pristojbina.

Priziv **Adria:** Sprejet radi tehnične napake, pripoznane od sodnika. Izid 2:1 v prid Volgi razveljavljen; tekma se prenese na konec turnih tekem. Vrne se plačana pristojbina.

Priziv **Jadran:** Odbit.

Prenesene tekme: Radi slabega vremena se sledeče tekme prenesejo na konec turnih tekem: Obzor-Gorica, Primorje-Tommaseo in Magdalena-Grad.

Kazen igralcu: Živic (Sparta): zabranjeno mu je igrati za tri (3) nedelje efektivnih prvenstvenih tekem radi nekorektnega vedenja in ker je grozil sodniku.

Ukori igralcem: Navadni: Skočir (Zarja), Žerjal (Sparta), Pavletič in Verbes (Volga). Vsi radi nesportnega vedenja.

Opozorilo članicam: Zabranjeno je tekmovati za prvenstvo z gumijevo žogo «Pirelli».

Uradno redovanje.

I. divizija:

Obzor	3	3	—	—	10	—	6
Adria	3	3	—	—	10	2	6
Gorica	3	1	1	1	2	3	3
Prosveta	4	1	1	2	8	6	3
Volga	3	1	—	2	6	7	2
Zarja	3	1	—	2	3	7	2
Sparta	3	—	—	3	4	18	0

II. divizija:

Magdalena	1	1	—	—	4	—	2
Jadran	2	1	—	1	9	6	2
Tommaseo	1	1	—	—	3	1	2
Grad	1	1	—	—	2	1	2
Zarja	2	1	—	1	3	2	2
Rocol	2	1	—	1	4	10	2
Adria	1	—	—	1	1	2	0
Prosek	2	—	—	2	1	5	0
Primorje	—	—	—	—	—	—	—

T. V. K.

SAVEZ SODNIKOV.

Uradno poročilo.

Seja dne 22. decembra 1925.

Za božične in novoletne prijateljske tekme naj si članice preskrbijo same sodnike.

Sodniki za nedeljo 3. januarja 1926: Adria - Obzor, Sancin; Sparta - Gorica, Kras; Volga - Prosveta, Smrdel; Adria - Grad, Plesničar; Magdalena - Zarja, Plesničar; Jadran - Prosek, Suman; Primorje - Rocol, Guštin.

— V petek 25. t. m. točno ob 12. se vrši praktični izpit onih, ki so prosili za vstop v S. S. Četi Adria II in Zarja II naj bosta točno ob določeni uri na igrišču Adrije. Isto za izpraševalno komisijo in za aspirante.

Naši sestanki se vršijo točno ob 20!! S. S.

M. d. Sparta v Škednju

je naprošena, da odgovori glede sobotne tekme v Herpeljah-Kozini, Jadran.

C. S. Cittavecchia (Lespero) III. divizija — S. D. Adria.

Jutri, na božič, 25. t. m. točno ob 14. se srečata četi S. d. Adria z gorimenovano četo na igrišču Adrije, ul. Calvola.

To je prva prilika za belo-modre Adrijaše, da bodo merili svoje moči s četo III. divizije, katera je, kakor vidimo, dobro klasificirana v letošnjih prvenstvenih tekmah. Atleti S. d. Adrije nastopijo v prvenstveni formaciji, kar bo nudilo gledalcem pravi sportni užitek.

S. d. Adria.

Sledeči igralci morajo biti na igrišču točno ob 13.15: Rupena II., Kocjančič, Počkaj, Košuta, Mahne, Rupena, Cesar, Žerjal, Vrbec, Blaž, Stolfa, Vatovec.

Naročajte in širite „EDINOST"

Iz tržaškega življenja

Usoda 18 mornarjev ponesrečena parnika «Marina» še vedno neznana.

Vest o pogibelji parnika «Marina», ki se je — kakor smo včeraj poročali — potopil radi hudega viharja pri Azovskih otokih na Atlantskem oceanu, je vzbudila v našem mestu veliko vznemirjenje, ki je povsem umljivo, kajti posadka nesrečnega parnika je bila sestavljena večinoma iz Tržačanov. Kakor znano, se je del posadke, vsega skupaj 18 mož s kapitanom vred, rešil na neki francoski parnik in je že na varnem. Neznana je pa usoda ostalih 18 mornarjev, ki so se glasom zadnje radiobrzojavne vesti s potopljenega parnika rešili v drugi rešilni čoln. Tega čolna niso še našli, ker ga je mogoče morski tok zanesel daleč od mesta nesreče. Tudi ni izključeno, da je te ponesrečence že rešil kak parnik, ki pa iz neznanega vzroka ni mogel še sporočiti te vesele vesti. Pred glavnim uradom paroplovne družbe «Libera Triestina» v ulici Lazzaretto vecchio se je včeraj do pozne ure gnetla skupina sorodnikov ponesrečenih mornarjev in je z veliko napetostjo čakala kako poročilo, ki bi jo rešilo iz mučne negotovosti. Toda tega poročila ni bilo.

Po radiobrzojavnem nalogu družbe «Navigazione Libera Triestina» je njen parnik «Isonzo», ki je pluł v Atlantskem oceanu, odhitel s polno paro na mesto nesreče in sedaj že križari tam skupno z nekaterimi drugimi parniki.

Neprilike zime.

27-letna Frančiška Primožič, vratarica hiše št. 24 v Pendice di Scoroola, je sinoči, ko je opravila svoje posle, sedla k ognjišču, da se nekoliko ogreje. Ker je bila trudna, je v prijetni toploti kmalu sladko zadremala. Toda ne dolgo. Čez nekaj časa jo je zdramil hud glavobol, kateremu je sledila omotica. Primožičeva se je namreč v dremotici preveč nagnila nad ognjišče in se nadihala ogljikovega dvokisa, ki je puhtel iz tlečega ogla. Ker se je počutila zelo slabo, je njena mati, ki je tedaj prišla domov, poklicala na pomoč zdravnika rešilne postaje. Ta je podal Primožičevi prvo pomoč, nato jo je dal prepeljati v mestno bolnišnico.

Dve žrtvi žeparjev.

Ko je 66-letni Anton Fugelj, trgovec iz Ajdovščine, predvčerajšnjim zjutraj hotel stopiti v opensko korijero, mu je v gnječi spreten žepar ukradel listnico, v kateri je bila poleg raznih listin spravljena tudi okrogla svotica 3300 lir. Fugelju je ostala le pač skromna tolažba, da je prijavil tatvino orožnikom.

— Podobna nezgoda je doletela uradnika Hermana Marchio, ki je predvčerajšnjim javil na kvesturi, da mu je neznan zlikovec ukradel listnico, v kateri je hranil znesek 830 lir in razne osebne listine.

Vesti z Goriškega

LJUDSKO GLEDIŠČE — TRG. DOM

Na Štefanovo 26. t. m. ob 21. uri: «POGUMNI KROJAČEK» (premijera).

V nedeljo 27. t. m. ob 16. uri: «POGUMNI KROJAČEK» (repriza).

Štiridejanka «Pogumni krojaček» je ena izmed najlepših mladinskih iger. Prirejena je po Grimmovi pravljici. Snov tej igri je tako srečno izbrana, da zamore prikleniti nase ne samo mlada srca, temveč nudi tudi vsem odraslim prav obilo razvedrila in zabave. Uprizoritev te igre se je nalašč določila za božične praznike, da se tako nudi prav vsem dostojna božična zabava. Kdo bi se branil onih ljubkih sanj, ki človeka zazibljejo in popeljejo v deželo bajk, osrečujoč ga tako, da se iznebi vseh težkih misli vsakdanjega življenja? Kdo bi si ne želel, da i v njegovo dušo zasije gorak žarek one ljubke otroške sreče? Kdo bi ne privoščil i svojim malim dostojne, vesele božičnice? Zato pa pridite vsi, ki ste dobre volje, in pripeljite tudi svoje malčke k «Pogumnemu krojačku», kjer sodeluje tudi naš vrli mandolistični krožek. Igra se v kostumih, katere je vodstvo preskrbelo, da uprizoritev čim dostojneje uspe. Režijo vodi Košuta. Pričetek točno ob napovedani uri!

SEJA KRALJEVE KOMISIJE V VIDMU.

V torek popoldne se je vršila v Vidmu seja kraljeve komisije za izredno upravo furlanske pokrajine. Takoj ob pričetku seje je predsednik komisije on. di Caporiacco poročal o uspehih svojega nedavnega potovanja v Rim, kjer je v raznih ministrstvih razpravljal o različnih perečih zadevah furlanske pokrajine. Zlasti je poudarjal uspehe, katere je dosegel glede vzdrževanja cest v pogajanjih z ministrom za javna dela. Tudi glede skorajšnje odobritve pokrajinskega proračuna za l. 1926. se mu je posrečilo doseči znatne uspehe radi česar bo dana možnost razdeliti plačilo pokrajinskih doklad v šest letnih obrokov. Ministrstvo prosvete je odobrilo dogovor o poslovanju deželne gluhonemnice v Gorici ter bo prispevalo k vzdrževanju letno z zneskom 85.000 lir. Nadalje je predsednik poročal, da sta načrta za tehnični zavod in za bolnišnico-norišnico v Gorici že izdelana ter bosta v najkrajšem času predložena komisiji v odobritev.

Komisija je izrekla svojemu predsedniku zahvalo za njegov turd in je nato sklenila prispevati k stroškom za zgradbo betonskega mosta med Gorico in Podgoro ter je imenovala za člana-namestnika v pokrajinskem odboru odv. Petra Pinausig-a. — Razen tega je komisija razpravljala še o raznih drugih zadevah, tičočih se starega dela in redne uprave furlanske pokrajine.

ROČINJSKI UMOR PRED GORIŠKO POROTO.

Pred goriško poroto se že peti dan nadaljuje razprava proti 31-letnemu Ignacu Kos iz Ljubljane, obtoženemu radi zloglasnega umora veleposestnika Franca Kregan v Ročinju. Ker je ta razprava ena iz najzanimivejših obravnav, ki so se vršile po vojni pred goriško poroto, zato prinašamo v naslednjem kratko poročilo o onem krvavem dogodku, ki je svoječasno vzbudil in še vedno vzbuja ne samo po celi goriški deželi, ampak tudi izven nje, toliko zanimanja.

Veleposestnik Rudolf Kregan iz Ročinja je bil star samec in čudak, ki je živel sam zase v prostornem stanovanju svoje hiše v Ročinju. Kregan je slovel za bogatega človeka, o katerem se je vedelo, da je dobil tudi znatne svote vojne odškodnine. Še dne 16. marca 1923. na dan umora, se je vrnil iz Gorice, kjer je inkasiral večji znesek denarja na račun vojne odškodnine. Ker ga dne 17. marca ni bilo na spregled, so ga vznemirjeni sosedje pričeli iskati. Ko ga niso mogli nikjer najti, so udrli v njegovo klet, ali Kregana tudi tam ni bilo. Pač pa so opazili na tleh kleti krvave sledove, ki so, čeravno skrbno zabrisani in zasuti, udarjali na površino tal. Tedaj je bilo vsem jasno, da je postal Kregan žrtev zločina, ali njegovega mrtvega trupla ni bilo nikjer. Po dolgem iskanju so končno našli Kregana mrtvega v greznici stranišča, kamor so morilci prenesli in stlačili nejgovo truplo po izvršenem umoru. Umorjeni Kregan je imel glavo, na kateri je bila vidna globoka rana, zadana od sekire, zavito v žakelj. Z njim so pač hoteli morilci prepričiti sleherne sledove, ki bi jih znala pustiti iz rane curljajoča kri pri prenosu trupla, kar se jim je tudi v polni meri posrečilo. Vsled precejšnje razdalje med kletjo, kjer je bil umor izvršen, in med greznico, kamor je bil po umoru vržen mrtvi Krigan, vlada splošno prepričanje, da umora ni mogel izvršiti en sam človek, ampak da je moral imeti že za prenos trupla iz kleti v greznico pomočnika ali pomočnike.

Kdo so morilci oziroma pomočniki?

Po odkritju umora je seveda uvedla varnostna, odnosno sodna oblast natančno preiskavo, da iztakne storilce tega krvavega dejanja. Na podlagi uvedene preiskave so bili aretirani takratni občinski tajnik v Ročinju Rajmund Cargo posestnik Anton Jug in njegov sin Lovrenc ter današnji obtoženec. Prvi trije osumljenci so vsi sorodniki umorjenega, obtoženec Kos pa je užival posebno naklonjenost pokojnega Kregana. Rajmund Čargo je bil po osmih mesecih preiskovalnega zapora izpuščen na svobodo, ker mu ni bilo mogoče dokazati nikake krivde in ravnotako in iz istega vzroka sta bila mesec pozneje izpuščena tudi Anton Jug in njegov sin Lovrenc. V preiskovalnem zaporu je ostal edinole današnji obtoženec Ignac Kos, ki se sedaj že peti dan zagovarja pred goriško poroto radi roparskega umora, izvršenega dne 16. marca 1923 v Ročinju nad veleposestnikom Francetom Kregan.

Ali je obtoženec morilec?

Obtoženec Ignac Kos je rodom iz Ljubljane. Njegov oče mu je umrl l. 1912 v norišnici na Studencu, mati mu je umrla l. 1916 v begunstvu v Kromerižu na Češkem, pa ne kakor je on trdil med preiskavo, pred veliko nočjo l. 1923. Po vojni je obtoženec bival v Jugoslaviji, pozneje pa je prišel v Ročinj, kjer je dobil službo pri tamkajšnji slavbeni zadrugi. V Jugoslaviji je menda prišel navzkriž s kazenskim zakonom ter so ga zato iskali orožniki, pred katerimi je ubežal čez mejo. Obtoženec Kos, ki je fant čedne zunanjosti in ki prav nič ne kaže svojih 31 let ter mora biti precej inteligenten dečko, se zagovarja z veliko spretnostjo in odločno zanika, da bi bil on morilec pok. Kregana. Kar ga znatno otežuje, so okolnosti, da pada pri vsej svoji spretnosti v zagovoru v razna protislovja, da so našli pri njem znatne svote denarja in krvave sledove na obleki in tudi nekatere izjave mnogoštevilnih prič, posebno one nekdanjih osumljencev.

Potek obravnave.

Tekom sobotne in pondeljkove razprave so bile zaslišane mnogoštevilne priče, v torek zjutraj sta bili zaslišani še dve v pondeljek predlagani priči, in sicer ročinjski g. župnik in pa gospa Alojzija Bavdaž. Po njunem zaslišanju so bila stavljena porotnikom vprašanja o krivdi obtoženca. Pri popoldanski razpravi je prišel kot prvi na vrsto obtožilni govor državnega pravdnika, ki je v svojih nad pet ur trajajočih izvajanjih dokazoval krivdo obtoženca v ročinskem umoru. Včeraj zjutraj je prišel kot prvi na vrsto zagovornik obtoženca, odv. Barbasetti, ki je v mirnem in stvarnem poldrugo uro trajajočem govoru dokazoval nedolžnost obtoženega Ignacija Kosa. Nato je sledila še kratka replika državnega pravdnika in naposled obtoženčevega zagovornika, nakar so se točno ob 12. uri porotniki odtegnili na posvetovanje.

Razsodba.

Ob 1.30 pop. je bila proglašena razsodba, s katero je bil Ignac Kos obsojen na 30 let ječe ter na povračilo škode in stroškov. Mnogoštevilno občinstvo, ki je cel čas z napetim zanimanjem sledilo poteku razprave, je sprejelo razsodbo z velikim presenečenjem, zakaj že davno ni bilo pred goriško poroto proglašena tako ostra kazen. — Vsekakor ostane po tej ostri razsodbi še vedno nerešeno in v meglo zavito vprašanje, kdo da so bili ostali pomočniki, ako se sme verjeti že večkrat izraženi trditvi, da je moralo pri umoru sodelovati več ljudi.

SMRTNA AVTOMOBILSKA NESREČA.

V pondeljek se je pripetila v bližini rabeljskih rudokopov smrtna avtomobilska nesreča, katere žrtev je postal šofer Mihael Ribar. Vsled snega in goste megle je zdrknil Ribar s svojim avtomobilom s ceste v globok prepad, kjer se je avtomobil prevrnil ter ga pokopal pod seboj.

OBESIL SE JE.

V torek zjutraj so našli obešenega na vratih njegovega stanovanja v ulici Cocevia 45-letnega mizarja Andrea Nicolausiga. Baje je Nicolausiga gnala v prostovoljno smrt brezposelnost.

NEVARNE KAPRICE MLADE DEKLICE.

V torek zvečer se je zastrupila z jodovo tinkturo 17-letna O. H. prebivajoča na Piazza Cristo št. 2. Ko so domači opazili njeno brezumno dejanje, so nemudoma pozvali «Zeleni križ», ki je mlado kandidatinjo smrti prepeljal v goriško bolnico. Tam so ji tako temeljito izprali želodec, da je O. H. kmalu nato zapustila bolnico že kot kandidatinja življenja. K ponesrečenemu smrtnemu izpitu so jo baje gnala med njo in njeno materjo nastala navzkrižja.

MIREN.

Moj odgovor g. A. Vuku in «Goriški straži».

Kljub temu, da poznam značaj gospoda Vuka že davno in od blizu, moram priznati, da me je, z načinom svojega odgovora v «Gor. str.» od 16. t. m., precej presenetil. Z načinom pravim — vsebina je itak njega vredna — ki kaže, česa vsega je zmožen častiželjen in po diktaturi hlepeč človek.

Jasno je, da je prvi dopis v «G. str.» zagledal beli dan po njegovi vednosti in volji. Tudi drugi dopis v «G. str.», ki je bil odgovor prvemu dopisniku v «Edinosti», je bil enak prvemu, samo s to razliko, da si je v tem drugem dopisu naročil kaditi z «uvaževani gospod», ki «prehranjuje družine» in podobno. In oba dopisa sta bila priobčena v rubriki «Kaj je novega na deželi?», kamor pač spadajo dopisi, kar je bilo seveda v polnem redu. Ampak se-

daj, ko se je oglasil v «G. str.» od 16. t. m. gospod Vuk s podpisom, mu je uredništvo odprlo drugo okence v listu, namreč ono, ki nosi napis «Dnevne vesti». Seveda se je to zgodilo zato da vrže gosp. Vuk lažje krivdo prvega dopisa s sebe. In res je to tudi storil, sicer precej robato, vsekakor pa junaški, najbolj pa seveda — hinavski.

Oj Ti komedijant, Ti! Tam ne opletaš nič več s komunisti in komunističnimi občinskimi «očeti» kakor tud ne z njih nemarnostjo in nesposobnostjo.

Zabrenkal si na vse drugačne strune, tako da vsak, ki Te še ne pozna, bi Te moral smatrati za nedolžno jagnje.

Sedaj pa moj odgovor:

O času in volji ni potrebno zgubljati besedi, ker z obojim si razpolagal, ko si prvi dopis povzročil. Mimogrede naj Te poučim, da je moj «zakup», kakor si blagovolil imenovati naš Občinski dom, na desnem, Tvoj «zakup» pa, Čevljarska zadruga, katero si zelo točno, prav po svoje označil, na levem bregu Vipave. Mene je v Občinski dom postavila volja volilcev, Ti pa si se vrinil v Čevljarsko zadrugo, kakor jež v brlog lisice. Zelo točen je tudi Tvoj izraz, da si se tam utaboril, toda o načinu Tvojega utaborjevanja bi vedeli povedati mnogo zanimivosti izstopivši člani zadruge. Da se ne pečaš s političnimi bakcili je laž, kajti po Tebi uprizorjena gonja v «G. str.» to spričuje. Da se hočeš pečati z gospodarskimi vprašanji, Ti verjamem, kaj ti to je, poleg potrebnega zaslužka, obenem najuspešnejši pripomoček v dosego politične «oblasti». Da pa nimam jaz v tem takšne «sreče» kot Ti, se radi tega prav nič ne žalostim, ker nimam pred očmi tako častihlepnih ciljev, kakor so Tvoji. Da misliš Mirencem mnogo koristiti in, kakor si dajaš v onem dopisu kaditi, celo prehranjevati kar cele družine, je precej smešno bahanje. Kakor po vsem svetu, so tudi v Mirnu starejši podjetniki, ki že mnoga leta zaposlujejo precejšnje število mirenskih članov ter jim tako dajejo zaslužek, s katerim se te družine preživljajo. Ampak nobeden teh podjetnikov se ne spozabi do trditve, da on mirenske družine prehranjuje. So pač toliko modri, da vedo, da bi jim delavci z ravnotakšno pravico rekli: mi vas z našim delom prehranjujemo! Naj navede kdo kakšno posvetno podjetje na svetu, ki bi se bilo osnovalo iz golega človekoljubja! Niso li vsa podjetja ustanovljena v prvi vrsti zato, da imajo njihovi ustanovniki prvi v njih svoj zaslužek?! In to pravilo velja za vsa podjetja, četudi nosijo ime — Zadruga. Zavest, da dela, pa ima lahko tudi vsak goljuf in ne samo gospod Vuk. — Za «psovko» klerikalec pa dobiš pojasnilo ob koncu teh vrstic, kakor tudi nekaj o presedlanju. To pa Ti še rečem glede Tvojega nesramovanja za «psovko» klerikalec: Le naj bi si drznili gospodje pri «Goriški zvezi» odpovedati kredit Tvojemu «taboru», kakor sam imenuješ «Čevljarsko zadrugo», pa se bo videlo, do kje sega Tvoje junaško nesramovanje te «psovke»!

Sedaj pa par besed na naslov uredništva «G. str.»

V vašem listu od 19. t. m. ste spet priobčili dopis enak prvemu, oziroma celo zlobnejši. Sicer vedite, da vas ne smatram za nikako avtoriteto, niti politično, še manj pa moralno, pred katero naj bi imel dolžnost se zagovarjati in opravičevati. Vedite pa, da delam to zato, ker smatram za sveto dolžnost pokazati vas javnosti, ne kot borce za krščanske ideje, niti kot učitelje krščanske morale, pač pa kot težko coklje, kot oviro pravemu krščanskemu udejstvovanju, zlasti v javnem življenju.

Kakšen namen je imel prvi dopis, mi vi ne boste natvezali ker pravi vzrok mi je znan prav tako kakor vam. Le naj vas boli, da sem se zatekel k «Edinosti». Kaj ste menili, da bom pošiljal v vaš list popravke, katere bi vi potem po svoje zmrcvarili?! Se poznamo predobro! V zadnjem dopisu skušate nadaljevati z raztrgano streho občinskega vodnjaka, ne vidite pa nad nosom raztrgane strehe nad župno cerkvijo! Veste pa prav dobro, da obnova strehe nad vodnjakom spada v področje iste gospode, ki ima v področju obnovo strehe nad župno cerkvijo. — Tudi zoper napeljavo električne smo bili in sicer radi tega, ker smo bili vezani s pogodbo z drugim podjetjem, ki električne energije nikdar ni in ne bo imelo. To je že res, ampak grda laž je, da smo odklonili za 50% nižo ponudbo današnjega graditelja. Res pa je, da ste bili obe ponudbi glede cen enaki. Da pa smo se odločili za ono podjetje, smo to storili raditega, ker je ono podjetje nameravalo ustanoviti obenem v bližini neko tovarno, ki bi nudila našemu ljudstvu zaslužek. Kako neumno je bahanje, da se po zaslugi Čevljarske zadruge danes gradi v Mirnu električna napeljava! Danes ve pač že vsak tepec, da električno energijo imajo v pesteh velike kapitalistične družbe, katere si medsebojno ne konkurirajo. One že imajo svoje načrte in proračune, na podlagi katerih to energijo napeljejo ali pa tudi odpovejo. Te družbe so pač kolosi, katerih pohoda ne zabrani kak vaški župan, niti pohoda ne pospeši kako podjetje a la «Čevljarska zadruga». Res je, da se je od strani županstva poslal podgorsk. kolosu protest zoper zidanje kabine, to pa se je storilo zato, da se je opozoril, da je tudi on podvržen predpisom stavbenega pravilnika. «Čevljarska zadruga» pa je s svojim bahanjem o vplivu na današnjega graditelja električne napeljave smešna kot ona muha, ki je sedla na vola in rekla: «Mi orjemo».

Kar pa se tiče snage v občini, rečem to-le: Najprej dokažite, da je v občinah, kjer županijo in komisarijo možje, ki niso komunisti, temveč celo vaši pristaši, bolj snažno in v redu nego v Mirnu. Dokler tega ne storite, smo mi, če bi tudi bili pravi komunisti, glede reda in snage vsaj toliko vredni in sposobni, kot vsi drugi.

Sedaj pa k presedlanju:

Da sem svoj čas, svoje misli in zagovore pisal v «Delo», se tega prav nič ne sramujem in tudi ne strašim.

Ako vas je volja, priobčite vse ono po vrsti, za kar vam bom zelo hvaležen. Saj bo, če priobčite tam izražene zlasti prve misli, to najboljši dokaz, da nisem prav nič presedlal. Vsebina je bila takšna, da je celo «Socijalna misel», ki ni komunistična, objavila odlomek in z njim soglašala, o ostalem pa — molčala. Sotrudniki «Dela» pa, torej izraziti komunisti, ki so se v svojih razmotrivanjih bavili z mojimi mislimi, so izvzemši Ivana Bukovnika zavrnili moja izvajanja kot nekomunistična. Zavrnili pa so jih iz enostavnega razloga, ker se niso slagala s svobodomiselnim komunizmom in njegovimi teorijami. Moje misli so pač slonele na verskem svetovnem nazoru. In povod omenjenim mojim mislim je bil tudi napad v listem «Delu» na verske resnice včlovečenja in rojstva Onega, «o katerem pravite, da je vaš Bog.» Takšno je bilo torej ono moje presedlanje, ob katero se vi spodtikate.

Kaj pa o presedlanju k «Edinosti».

Hvaležen sem temu uredništvu, da je priobčilo te moje zagovore, za kar pa ni zahtevalo od mene nikakega presedlanja in tudi nisem nič takega obljubil ali ponudil. Moj svetovni nazor je bil in je, hvala Bogu, vedno krščanski in verske skrivnostne resnice so mi svete. Ni pa sveta vaša politična pisava, pa če jo še toliko popleskate s katoliškim pleskom. — Proti koncu svetovne vojne je znameniti univerzitetni profesor Foerster, sicer protestant, toda globokoveren, tako da je lahko zgled katoličanom, priobčil v «Arbeiterzeitug» članek, v katerem je ožigosal takratno pisavo dunajskega krščansko-socijal. glasila «Reichspost». Poslužil se je torej socijalističnega glasila, da je okrcal katoliški časopis, kateremu je med drugim rekel: **«Prišli smo že tako daleč, da se v katoliškem časniku pišejo poganski članki.»**

Gospoda! Menite li, ko bi ta mož živel v naši deželi, da bi vam drugače zapel?! In prav bi imel!

Po mojem je beseda klerikalec, katero rabijo robatejši nasprotniki krščanstva, ne samo ko označujejo pristaša kakšne katoliške politične stranke, temveč tudi ko označujejo človeka z verskim svetovnim nazorom, res psovka. Ni pa ta beseda več psovka, ko se ta rabi za katoličane, ki javno govorijo, pišejo in delajo, kar je nasprotno krščanskim zapovedim in prepovedim, a se pri tem sklicujejo in trkajo na svoje krščanstvo. Zato vam ponavljam, gospodje, klerikalci ste, katoličani pa ne!

Nesreča za vero in Cerkev ste vi in vsi takšni, ki hočete pod pleskom katoliškega ali krščansko-socijalnega imena istovetiti svoja nekrščanska početja z vero in Cerkvijo. Kdo je kriv, da so komunisti tudi v naši deželi vedno strupenejši zoper vero in Cerkev, ako ne vi, ki uprizarjate take vrste gonjo zoper komuniste in nekomuniste samo zato, da pripravite pot k vzvišenemu stolčku, na katerega naj bi se vaš pristaš še usedel?! Niste li tudi vi precej krivi, da so cerkve celo ob misijonih skoro prazne moških, kajti ti moški smatrajo, poleg drugih predsodkov, misijonarje in duhovnike za vaše agitatorje. Bridko je to, a resnično!

Albin Špacapan, župan.

— Prip. ur.: Priobčujemo tudi ta dopis, ki se nanaša na občinsko politiko v Mirnu, torej na javno vprašanje, tičoče se ene izmed važnih naših občin. G. dopisnik prevzema s svojim podpisom tudi vso odgovornost za vsebino svoje polemike.

IZ PODBRDA.

Kot je bilo že enkrat javljeno, priredi tukajšnje bralno društvo «Gorska vila» na Silvestrov večer veselico v prostorih g. Tomaža Grohar. Med pestrim sporedom je tudi ljudska igra v treh dejanjih: «Na dan sodbe». Po končanem veseličnem programu prosta zabava s šaljivo pošto itd. Začetek ob 9.30, tako da bodo imeli tudi posetniki veselice iz bližnje baške doline lepo priliko se poslužiti osebnega vlaka, ki privozi v Podbrdo ob 19.20. Da se nihče ne bo dolgočasil, jamči odbor, ki vabi k obilni udeležbi.

IZ ŠTANJELA

Prosvetno društvo «Štanjel» priredi na praznik sv. Štefana dne 26. decembra ob 2.30 uri popoldne, v lepo pripravljeni grajski dvorani lepo veselico. Na sporedu so: deklamacije, petje, igra «Tri sestre» v 3 dejanjih in komični prizor «Kmet in fotograf». Pri veselici svira godba. — Kdor se hoče tisti dan lepo zabavati, naj pride gotovo v Štanjel, ker je tudi lepa železniška zveza. — Odbor.

Izprehodi še ne prav starega upokojenca po Gorici in okolici

VI.

Puščlc za klobukom. — Proslava štatuta l. 1915. — Oj, ta tobak! — Pri kapucinih. — V bolnišnici Rdečega križa. — Poslednja cigareta.

Veseli me, da se čitatelji naše Edinosti zanimajo za moje «Izprehode». Da Vam po pravici povem: še meni je všeč, če se objavi ta ali ona stvarca izpod mojega okornega peresa, zdi se mi kot je lepa ročica pripela majhen šopek za moj klobuk, da se malo pošopirim in pobaham po Gorici. V nedeljo predpoldne hodim k brivcu, da me z umetno roko in ostro britvijo napravi še mlajšega in zaljšega kot sem že itak. S ponosom vidim v zrcalu, kako se kar dva klienta Čotarjeva pulita za moj nedeljski članek in mi pomežikujeta v zrcalo. «Fajn!» de prvi. Drugi pa ga še presega v svoji dobrohotni kritiki in pravi» «Prou fajn! Ta Izprehod je že sam na sebi vreden tistih 20 stotink, kar velja poedina številka lista». Kar solzim se samega ganotija in milo mi je pri srcu. Ko vstanem, mi oba kritika čestitata, rekoč: «Imenitno! Vi ste t'č!» — «Kako? Kaj? Čemu mi čestitata?!» se branim. «Hihi!» se smeji prvi in kaže s prstom na časopis. ««Hehehe!» mu sekundira drugi. «Jaz ne pišem v framasonske časopise!» se opravičujem. — «Ta -i- ste Vi!» mi reče prvi v blagoglasni rimi. «Vi ste t'č!» me pohvali drugi in jaz grem s puščicem za klobukom po solčnem Travniku, si oblastno prižgem cigareto ter se lepo izprehajam po Rašteliu in Rabatišču, ki nosi na oglu še vedno stari napis «Karstnergasse», in pridem do kapucinske cerkve. Božja nedelja je, Gospodov dan, pa bi stopil v svetišče, izmolil očenaš, ali ne upam se, ker so v kapucinski cerkvi prepovedali moliti v slovenskem jeziku. Moliti pa znam edinole tako, kot me je učila moja dobra mati in kot se je nekdaj molilo v tej cerkvi. Drugih jezikov pa se v poslednjih 40—50 letih svojega življenja v to svrho ne bodem več učil. Pa se zamislim... Oj, Ti naš dobri P. L i n! Ako morda pridejo te vrstice pred Tvoje oči, se zbudi še v Tvojem dobrem, poštenem srcu spomin na to cerkev, ki je dvakrat Tvoje delo, Tvoja zasluga! Kako radi so Goričani, obeh narodnosti prispevali z denarjem, apnom, peskom, lesom in z drugim stavbenim materijalom, da si iz stare, nizke, mračne, revne kapelice mogel Bogu na čast sezidati lepo svetišče, ki je bilo obenem zavetišče petja in božje besede v slovenskem jeziku! Kot dolgoletni gvardijan si skrbel tudi za pridige v italijanskem jeziku, in odlični govorniki — med njimi današnji tržaški škof dr. Fogar — so tu oznanjevali nauk Kristov v blagoglasnem Dantejevem jeziku. Po vojski si prišel prvi nazaj in si jokal na razvalinah cerkve in samostana kot nekdaj Jeremija na porušenem Jeruzalemu. S svojo neustrašeno eneržijo si obnovil cerkev, poklical si sobrate iz begunstva. A ko si vse lepo opravil, kar je bilo potrebno, pa si več ko po tridesetih letih Svojega koristnega delovanja moral iz ljubljene Gorice, ker si pridigal v slovenskem jeziku, ker so tu donele slovenske pesmi Bogu v slavo. — In vendar, kako lepo je bilo ob nedeljah popoldne v senčnati lopi v obsežnem samostanskem vrtu! Slovenski in italijanski duhovniki, visoki uradniki, častniki — vsi smo radi prihajali pod gostoljubno streho na prijateljski razgovor; naš Simon in dr. Anton Gregorčič sta bila redna gosta. Rajši smo prihajali k Tebi nego sedeli v kavarni. Marsikatero pametno smo si povedali. Ti, dragi P. Lin, pa Tvoji sobratje: starina iz Vrtojbe P. Otokar, P. Otona, Marko, Vilibald in toliko drugih ste bili naši dobri prijatelji, ki niste poznali sovraštva do nikogar! Malokdo je prišel praznih rok, ker Vi redovniki pač nimate naloge zbirati posvetnih zakladov, pa je ta naročil sodček piva za devet kronic, oni je prinesel cigaret, tobaka itd. Take mislim predem, ko dogoreva moja cigareta, užgana malo prej na Travniku, a v cerkev ne grem, ker se bojim, da me kdo ne zapodi: «Fuora, moštro de šklaf!» in nadaljujem svoj izprehod po onih ulicah kot one prve sobote meseca junija 1915, ko ni bilo prav varno na prostem, koder tudi jaz ne bi bil hodil, da mi ni primankalo — cigaret. Brez tobaka pa je hujše trpljenje za kadilca nego kedar ni soli pri hiši, in mnogi moji sotrpini bodo to mojo trditev podpisali in podkrižali. To Vam je bilo tako: Italijani so hoteli narodni praznik štatuta in ujedinjenja, ki se vsako leto praznuje prvo nedeljo meseca junija proslaviti prvič v oblegovani v Gorici. Zato je že v soboto s Kalvarije deljo meseca junija proslaviti prvič v oblegovani Gorici. Zategadelj je že v soboto s Kalvarije nad Podgoro, z Oslavja, iz Pevmelin drugih krajev solčnih briških gričev tako neznansko pokalo, treskalo in grmelo, da smo se kar potili. Že zvečer prej sem na svojo veliko žalost ugotovil, da nimam več — tobaka. Vse škatlje sem prebrskal in stresel v papirček, da sem iz prahu mogel zviti šibko cigareto. — «Kaj bo jutri?» se prašam obupno, «ko ni nikjer v Gorici tega zelišča, da bi si po kavi osladil usta in grlo». V odgovor stisnem oba palca v pesti in ju stiskam kot je nekdaj Kraljevič Marko pred junaškim bojem z Muso Kesedžijo ožemal devet let staro drenovino, da bi stisnil iž nje kapljico vode. **«Kajenju se odvadim, pa bo!»** Pri tem se ogledam v zrcalo na steni in zagrozim samemu sebi: «Ali boš pustil tobak, ali ga ne boš, huncvet lahkomiselni? Še v vojaško suknjo Te vtaknejo, pa boš kot neprostovoljni enoletni prostovoljec delal «Gewehrgriffe», korakal boš «Marsch Eins», po strelskih jarkih se boš valjal, pa Te že mine volja do cigaret. Še komisa boš lačen,, na tobak še mislil ne boš, Ti meh, ki si zaenkrat še vsega sit! A-bèdne večl» — Po teh energičnih besedah sem sladko zaspal: topovi so rohneli, strojnice so drdrale, /šrapneli so padali po strehi ko zreli orehi jeseni, iz kavarne na Korzu pa je odmevalo «O, Du mein Oesterreich, Oesterreich»... Pa kaj bo tisto! Nad mojo sobo so še tri nadstropja, med posteljo in pročeljem hiše pa trije močni zidovi, pa se ni bilo bati ne šrapnelov ne granat. Slednjič je utihnila ena in druga godba. Zbudil sem se ko mlinar, kedar se ustavijo kolesa, pa sem ugibal, odkod ta božji mir v tihi, poletni noči? Razume se: topovske in puškine cevi se morajo ohladiti, vojaki na eni in drugi strani morajo «Menage holen», tudi malo počitka jim ne bo škodovalo. Ko se je danilo, je začela iznova godba, pa

(Dalje na IV. strani)

MALI OGLASI

POŠTENO dekle želi vstopiti kot hišna k boljši slovenski družini. Ponudbe pod «Poštena» na upravništvo. 1792

PEKARNA s trgovino mešanega blaga v zelo prometnem kraju na deželi, se odda v najem ali proda. Ponudbe na upravništvo pod «Pekarna». 1793

PEKOVSKI pomočnik, samostojen, trezen, se sprejme v trajno delo v pekarni na deželi. Ponudbe na upravništvo pod «Lahko delo». 1794

ŽELEZNA POSTELJA, zložljiva, **pocinjena banja**, v jako dobrem stanju, lepe **petrolejske svetilke** za gostilne, velike **kozice**, kakor nove se prodajo v Via Montecucco 1. 1795

RADIO brezžični telefon. Opozarjam vse slovenske klube in zasebnike radioamaterje, da izvršujem razne tipe sprejemnih aparatov. Postavljam tudi radio-oprejemne aparate na dom. Sosič Marij, elektr., Opčine 209. 1721

VREČE po najvišji dnevni ceni se plačujejo v Via del Bosco 6. 1729

HARMONIJ, skoraj nov, tvrdke Schiedmayer, 2 klavijaturi, 21 registrov, 6 vrst glasov, se proda — eventuelno na obroke — pri Franu Kacin, tovarna orgelj, harmonijev in glasovirjev v Gorici, P. N. Tommaseo 29. 1738

NOSEČIM OSKRBO, STANOVANJE pri diplomirani babici, Gorica, Carducci 11.

SPREJME se več dijakinj na hrano in stanovanje. Kje, pove goriška uprava.

PRODAJALKA manufakturistinja, boljša moč, se sprejme v trgovino z mešanim blagom na deželi. Cenj. ponudbe na upravništvo «Edinosti» pod št. 2000. 1774

GLASOVIR, pianino, dobro ohranjen, iz druge roke, kupim. Ponudbe na upravništvo «Edinosti» pod št. 1000. 1775

BIK - PLEMENJAK, 17 mesecev star, sive švicarske pasme, se proda. Marija Bizjak - Št. Peter pri Gorici 186.

MAJHNO POSESTVO z novo hišo, gospodarskim poslopjem, v dobrem stanju, 3 njive, gozd, v bližini Kranja, se ugodno proda mlademu paru. Ponudbe pod «Prijeten dom» na upravništvo «Edinosti». 1785

URADNIK za samostojno tehnično vodstvo večje moderne parketne tovarne in tovarne zabojev, prvovrstna mlajša moč, z zadostno tozadevno prakso, kar najboljše kvalificiran, samostojen kalkulant, energičen in inteligenten, dobro podkovan v lesni stroki, z dobrimi spričevali in referencami, po možnosti tudi drugače tehnično naobražen, dobi dobro mesto pri večjem industrijskem podjetju. Le detajlirane oferte s curiculum vitae pod šifro «Prvovrstna moč» na upravo lista. 1788

BABICA, avtorizirana sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 29. 64

BABICA, avtorizirana, diplomirana sprejema noseče, Adele Emerschitz-Sbaizero, Farneto 10 (podaljšana Ginnastica) lastna vila, telefon 20-64. 1524

DELITEV SKUPNIH ZEMLJIŠČ, občinskih pašnikov in gozdov! - Brezplačne informacije daja pisarna v Gorici, Corso Vitt. Emanuele III., 19 pritličje (v hiši hipotečnega zavoda).

✝

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš nepozabni soprog, oče, stari oče in tast

JOSIP OBLAK

včeraj ob 4.3o popoldne, v 61. letu svoje dobe, v Gospodu preminul,

Zemski ostanki nepozabnega pokojnika se bodo prepeljali v četrtek, 24. t. m., ob 4. uri pop. iz hiše žalosti v Škednju št. 387 na domače pokopališče.

ŠKEDENJ, 23. decembra 1925.

844 **Žalujoča družina.**

Tržaška Kmetijska družba v Trstu naznanja tužno vest, da je dne 22. t. m. preminul njen dolgoletni, požrtvovalni in delavni odbornik gospod

JOSIP OBLAK

posestnik v Škednju št. 387

S preminulem izgubi družba zaslužnega in marljivega sotrudnika, ki ga bo ohranila v nepozabnem in hvaležnem spominu.

Pogreb se bo vršil v četrtek, 24. t. m. ob 3. urah.

V TRSTU, dne 23. decembra 1925.

841 **TRŽAŠKA KMETIJSKA DRUŽBA.**

Odbor „Gospodarskega društva“ v Škednju javlja svojim članom, da je njegov odbornik

JOSIP OBLAK

v torek ob 4.3o pop. umrl.

Pogreb se bo vršil v četrtek ob 4 popoldne.

Pokojniku bodi ohranjen blag spomin.

✝

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo tužno vest, da je naš nad vse ljubljeni sin in brat

ANTON STANISLAV KALAN

danes, v sanatorju Sv. Justa v Gorici izdahnil svojo blago dušo.

Zemski ostanki nepozabnega pokojnika se bodo prepeljali 25. t. m. iz Gorice v Kobarid, kjer se bo vršil popoldne pogreb.

KOBARID, 23. decembra 1925. (845)

Žalujoča oče **Anton** in brat **Josef Emil.**

Predno kaj nakupite, oblščite 44

Veliko skladišče pohištva

tvrdke

ALESSANDRO LEVI MINZI

Via Rettori št. 1 — Via Malcanton št. 7-13

Spalne sobe, obedne sobe, posamezni kosi pohištva v velliki izberi.

Izredna prilika za praznike!!

Edini nabavni vir po tovarniških cenah!!

Novi dohodi **Paletots** in **oblek** za **moške** in **dečke** z bogato izbero blaga za obleke in paletots po meri.

Vabimo Vas na obisk brez vsake obveze za nakup.

C. VISINTIN - TRST

Via delle Torri 2 (nasproti cerkve sv. Antona novega)

Prejšnji prostori tvrdke Bohinec.

Oglejte si naša okna in naše cene!

samo ena, ker ona v kavarni je obmolknila. Opolnoči je priletela dobra pest šrapnelov in pobila šipe na oknih kavarne, pa se vojakom ni več ljubil napev «O, Du mein Oesterreich, Oesterreich». Jaz pa sem zopet zaspal. V jutro pri kavi je bilo ko v mirnih časih na praznik Sv. Rešnjega Telesa, samo ne tako svečano, brez procesije in brez belo oblečenih deklic, strelov pa je bilo stokrat več. Po kavi sežem mehanično v žep po — cigareto, pozabil sem na junaške obljube prejšnjega večera, pozabil sem, da sem pokadil zadnji prašek tobaka. — Pa sem šel na ulico in se pomikal tik ob zidovju hiš do brivca. Kar tako naenkrat sem čutil potrebo, da se olepšam, dasiravno je bila šele sobota. Giovanni Lisiach, ki pa je navzlic takemu imenu dobro govoril slovenski, mi je lepo skrbno postrgal ščetine, a mene je med operacijo mučila težka misel in pobožna želja: «Kaj, ko bi naprosil brivca za pest cigaret?» Odlašal sem do zadnjega, ker me je bilo — sram, ko sem pred vojsko pušil le importirane egiptovske po devet vinarjev kos. Že sem jemal klobuk in palico, zakašljal sem, odhrkal... «Zdaj pa le korajžno!» sem se junačil. «Oprostite, gospod -i-, usmilite se da te mi vsaj eno cigareto! Vi pač niste brez njih!» prosi g. Lisiach. — «Krono bi dal zanjo!» odgovorim v obupu in se stiskam ob zidovju, kar je bilo jako priporočljivo, ker po zraku je sikalo, tulilo, bobnelo... Predrzna goriška mulerija pa je pobirala še vroče drobce granat in kričala: «Signore, una sigaretta per questo gran pezzo di granata!» Tobakarne so zaprte ali pa brez tobaka. Ponujal sem dvojno, trojno ceno. Vse zaman! Ako sem kje srečal znanca, me je milo prosil vsaj pol cigarete ali mrvico tobaka.... Sušilo me je v grlu, nervozen sem bil povrhu, pasel sem si nepriletne občutke. Tako pridrsam do vogala nasproti pošti. Ali kako preko ceste in Gledališke ulice, ki sta bili obe izpostavljeni podgorskim topovom?! «Korajžo, pa šnajd!» sem siknil skozi zobe in jo v jadrnih skokih ubral do Sodnijske ulice, kjer sem se z zavarovanim hrbtom zopet oddahnil. Hudirja vendar, kako bi se za pomirjenje živcev prilegla cigareta, naj bo že znamka «šport», ali vsaj «drama». Gnalo me je na božjo pot k oo. kapucinom, kjer so zijale nevarne ulice Treh kraljev široka Tržaška cesta, povrh pa še Kapucinska mimo dolgega vrta. To je bil «izprehod», da nikoli kaj takega! Ves zasopljen prijadram do samostana in pozvonim, da se je glasno razlegalo po dolgih hodnikih. Po mojem prejšnjem pripovedovanju boste takoj uganili, da sem prišel prosit — tobaka. P. Lin me praša, kako si upam v te kraje, ali ne vem, da so obstreljevali artilerisko vojašnico tik za samostanskim vrtom, da sta tam po noči treščili dve debeli granati itd.... Malo sram me je bilo, da sem prišel nadlegovat za nekaj, kar se zdi nekadilcu ničevo in nepotrebno. Na mojo žalost je bil P. Lin svojo zalogo že prej razdal. Navzlic temu sva obšla vse celice. Dobri P. Otokar je molil brevir, mi ponudil šnofanca: «Accipe presiculam pretiosi pulveris unam!» (Mi bi rekli: Da, podpraši si nos!) «Storim tako, ali kaj, ko moj nos ni navajen takih užitkov. Kihnem, nad samostanskim vrtom pa sekundira granata s svojim «ssssiiiiiujujujuj — tresk, bum!» — To pa je močan tobak!» se našali P. Lin, in v potrdilo kihnem še enkrat. Slednjič priromava do P. Otona in najdeva ga v — dimu.... «Oton, hitro ven s cigaretami!» Dobri Oton mi posodi škatljo egiptovskih in zavoj puršičana. Skrivaj sem nosil zaklad po nevarnih ulicah, potem pa sem šel v bolnišnico Rudečega križa, kjer sem sodeloval kot odbornik. Ta bolnišnica je bila v Velikem semeništču na vogalu Verdijeve in Semeniške ulice. Ustavim se in čakam, da odletijo granate, ki so ravnokar žvižgale in tulile po zraku. Medtuška, ena je treščila baš na križišču dobrih dvajset korakov pred mano, koder je drdral «ein landesübliches Fuhrwerk, geführt von einem k. u k. Trainsoldaten», kot se je čitalo po nemških časopisih. Drobci so na mestu ubili enega konja, drugi je še malo porazgetal, na kar je še on padel k svo emu tovarišu. Vojak na vozu je ostal nepoškodovan, pa je natezal vajeti, grozil z bičem... V istem hipu je šla preko križišča bleda, starikava ženica z desetletno deklico. Obe sta nesli iz aprovizacije nekoliko kg moke in sta se nekoliko korakov pred vozom zgrudili mrtvi na tlak. Rdeča kri se je mešala z rmeno koruzno moko. Povem Vam, da mi pri tem žalostnem in pretresljivem prizoru ni dišala fina cigareta in da so se mi šibila kolena... V bolnišnici so vpili ranjenci, postrežnki so izgubili glave, usmiljenke so bile še na bolj pogumne in so tolažile in mirile reveže. Predsednik «Herr Hofrat von Tischler» je kričal: «Italijani obstreljujejo bolnišnico Rdečega križa! Kaj takega!»... Zmešnjava je bila velika... V resnici pa Italijani niso naravnost obstreljevali bolnišnice, granate so bile namenjene avstrijskim topovom, skritim v grof Coronini-jevem parku in pa mehanični delavnici v bližnji ulici Sv. Ivana, kjer so popravljali manjše nedostatke topov in vozov. Kot živa priča smem to potrditi.

Proti večeru so utihotapili topovi, zato pa so ropotale strojnice in puške so pokale, kri je tekla v potokih, ker jutri je «Festa dello Statuto!»

Isti večer smo sedeli pri Pošti in z veliko rezignacijo pili plzenjsko pivo, ki ga je g. Rys imel še dobršno v kleti. Sedeli smo le dober km od fronte.... Kedar so puškine krogle zaropotale po strehi in po strešnih žlebovih, smo se še bolj stiskali k steni. Pok. msgr. dr. K.... pokrije svoj vrček s — klobukom. «Čemu to?» ga prašam. «Čemu? Vendar zato, da mi šrapnel ne razbije — polnega vrčka!» odgovori v šali. Gostje so se le prisiljeno smejali.

Hudo je bilo naslednje jutro v bolnišnici Rdečega križa. Od soškega mosta in od tam po ulici Ponte-Isonzo in preko Plačute so vozili ranjence v bolnišnico. Obvezani so bili le za silo in v naglici, kakor je pač bilo mogoče na fronti sami in ulice so bile poškropljene z gorko krvjo, ki je curela z vozov ko da so vozili mokro perilo. V bolnišnici je bilo postelj in prostora le za 200 ranjencev. Na novodošle lahko ranjene so čakali avtomobili, ki so jih prevažali v Volčjo drago, kjer jih je čakal dobro opremljeni malteški vlak. Težko ranjene so nosili na hladne hodnike v semenišče in ko tudi tam ni bilo več prostora, na vrt, kjer sem imel tisto jutro službo. Dolga, dolga vrsta je bila teh revežev. Hodil sem od enega do drugega in ponujal mleka, vina, konjaka.... Bili so po večini mladi Dalmatinci, Bošnjaki in Hercegovci, orjaški ljudje z mišicami ko iz jekla. Prašam prvega, ali želi česa. «Ništa, brate!» V svoji vzrujanosti sežem v žep in si prižgem cigareto, moj revček pa zaprosi: «Brate, daj i meni jednu!» Vesel mu jo ponudim, a on ne izteg ne roke po skromnem daru, temveč zaječi: «Ne mogu, brate, imam olovo (svinec) u ob'ema rukama!» — Vtaknem mu cigareto med bele zobe in mu jo prižgem. Poželjivo je srkal dim. Pa se oglasi pet šest drugih: «Daj i meni jednu, ako Boga znaš!» In jaz vršim samaritansko delo. Pri tretjem se ozrem, ker je prvi zakašljal. Dim mu je zaletel. Vzamem mu cigareto iz ust, da se odkašlja in mu jo dam zopet nazaj. Nekdo iz dolge vrste se oglasi: «Gospodine, i meni!» Ustrežem mu in se vrnem k prvemu. Cigareta tli, v lahkih oblačkih se dviga dim in vonj nad njegovo glavo, — — — — — — ali vojak je bil — — — — — mrtev! -i-

Iz tržaške pokrajine

IZ KOPRIVE NA KRASU

Kakor že javljeno, priredi odsek Ženskega dobrodelnega udruženja dne 27. t. m. veselico. Na sporedu so sledeče točke: 1) Italijanska deklamacija (Al primo fiore); 2) Slovenska deklamacija (Visoka pesem); 3) Igra - burka v enem dejanju «Raztresenca»; 4) Par kupletov s spremljevanjem klavirja; 5) Šaljiva pošta in prosta zabava. — Med točkami svira odsek salonskega orkestra. Začetek prireditve točno ob 15. uri.

Ker je čisti dobiček namenjen v dobrodelne namene, se občinstvo prosi, da se udeleži prireditve v obilnem številu. — Članica.

SKOPO.

Bralno društvo «Kras» priredi dne 10. jan. veselico z igro, petjem in prosto zabavo. Opozarjajo se na to prireditev sosedna društva s prošnjo, da bi isti dan ne prirejala svojih veselic.

Poklon, Poklonec, Pikelc

(Odlomek iz daljše razprave o krajevnih imenih naših Goleev)

Krajevno ime: Poklon (Na Poklonu) s katerim je označen vrh prelaza pod Repentabrom, kjer se nahaja znana gostilna «Pri Štefanu» bi pomenilo po ljudski razlagi kraj, neposredno vštric cerkve na Tabru, kjer se mimoidoči potniki navadno poklonijo taborski Materi Božji. Tudi o raznih drugih Poklonih, ki se nahajajo v bližini kraških selišč, meni ljudstvo, da imajo svoje ime od tod, da tam pogrebci z mrličem počivajo in molijo. V tem smislu prikrojeno razlago besede poklon dobimo v Pleteršnikovem slovarju, ki pa je vsekakor napačna, kakor so napačne, brez izjeme, vse ljudske razlage krajevnih imen.

Beseda poklon je sestavljena iz predloga *«po»* in iz glagola *«kloniti»* v pomenu: nagniti, upogniti, ki ga sicer rabimo tudi v pomenu: pozdraviti, čast izkazati, udanostno se pokloniti kakemu mogotcu in tudi: podariti komu kaj o svečanostnih prilikah; a v tem pomenu ne more biti v nikaki zvezi s krajevno označbo Poklon, ki nam kaže *v vseh slučajih višino*, raz katere se pot nagne, prevehne, *pokloni v obeh smereh navzdol*.

Imamo več Poklonov, ki se popolnoma krijejo s krajevnim značajem, čez katere pa *pogrebci nimajo svoje poti* in v njihovi bližini *ni nobenih svetišč*, ki bi se jim potniki poklanjali na pr.: Poklon med Komnom in Škrbino in Poklon vrh prelaza čez Učko goro v Istri. Nasprotno pa imamo kraje, ker pogrebci z mrličem počivajo ali pa, kjer se ljudstvo poklanja kakemu svetišču, a vendar ta počivališča pogrebcev oziroma mesta, kjer se potniki poklanjajo svetišču, *niso označeni* z imenom Poklon in to iz enostavnega razloga ne, ker tam ni nobene krajevne vzpetosti, ki bi tvorila stvarno podlago naravni označbi. Naše ljudstvo označa taka počivališča — če niso slučajno na kakem naravnem poklonu — *vselej z imenom: Počivališče (Na počivališču)*.

V Pleteršnikovem slovarju dobimo nadalje pri besedi poklon pod točko 4., da pomeni tudi to, kar nemški: Abhang. A nemški Abhang ni nikoli naš poklon, pač pa: *Klon* = breg, reber, stran, pobočje. Naši pradedje so z bistroumno natančnostjo označili oblike in lego krajev kjer so bivali; na edno stran nagnjen svet: več ali manj strmo reber, breg, stran so imenovali *Klon;* Poklon jim je bil pa vedno ona točka, kjer se nasproti si ležeča klona strneta, sklonita t. j.: prostor od koder se pot nagne, prevehne, pokloni na obe strani navzdol. Naselnika na Poklonu so označali po imenu kraja: Poklon-ec, onega na Klonu pa Klon-ec; pozneje nastalo selo v klonu je obdržalo ime prvega naselnika = Klonec, ki je edno in isto kar naši Klanci, ki se nahajajo vedno v klonu, v rebri, v bregu na pr.: Klanec pri Gorjanskem na Krasu in Klanec pri Kozini v Istri. Ljudstvo izgovarja krajevno ime Klanec s temnim *a*, skoraj: Klonec.

Sedaj se dotaknem še imena, ki je navidezno tujega izvora in sicer označbe «Pikelc» (Na Pikelcu) za prehod, ki se nahaja precej za zadnjimi hišami na Opčinah, tam kjer se cesta v vzhodni smeri vzpne na višino, raz katere se nam odpre razgled tja do Sežane in od koder se nagne, pokloni v nižino proti Fernetičam. Ta openski Pikelc pomeni to, kar repentaborski Poklon, ozir. je le potvorjen Poklonec. V zavetju ob zapadnem robu tega Poklona stoji od pamtiveka hiša, katere lastnik je dobil svoje ime ozir. pridevek po naravnem poklonu = Poklonec, ki se je postopoma pretvorilo v Pikelc. Ta pretvorba obstoji v tem, da je samoglasnik *o* prvega zloga prešel v *i* = Piklonec. Prehod samoglasnika *o* v *i* opažamo tu pa tam v kraških krajevnih narečjih na pr.: koliko = kulko, külko, kilko; ker preide večkrat *l* v *r* = korko, krko, kirko in ćirko; število 8 = uesem, skoraj uisem. Enak glasovni prehod dobimo tudi v maloruskih narečjih; število 8 = uisem; 78 = simsatuisem; krajevni imeni: Nadvorna = Nadvirna, Kocman = Kicman; prašalni zaimek: koliko = kilko itd. — Ravno tako so tudi Kraševci prvotno izgovarjali openski Poklonec = Piklonec, ki je skrajšal v Piklec ter konečno, vsled predeva, preobrazil v današnji Pikelc.

Jože Ivanov.

Spominjajte se ob vseh prilikah z darovi Dijaške kuhinje v Gorici

Književnost in umetnost

Bon Ton.

Knjiga o lepem vedenju, govorjenju in oblačenju v zasebnem in javnem življenju. 1926. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Str. 280.

Broširana velja Din 65.—, v celo platno vezana Din 80.—, poštnina Din 3.50 več.

Slovenci smo imeli že več knjig o lepem vedenju. Pred vsemi temi ima Bon ton to prednost, da upošteva najnovejše predpise in običaje, ki so prišli v navado v zasebnem in javnem življenju že v povojnem času. Zlasti se ozira na dolžnosti, ki jih imamo v lastni državi ob različnih prilikah napram kralju in kraljevski rodbini, ministrom, poslanikom, konsulom ob raznih sprejemkih. Bon ton je opisan po lastnih izkušnjah ter na podlagi najnovejših in najodličnejših Bon tonov tujih literatur. Bon ton razpravlja o vedenju ob veselih in žalostnih dogodkih, o obnašanju na ulici, v družbi, pri koncertih in v gledališču ter na plesu, o vedenju v gostilni in kavarni, ali na posetih in ob obiskih.

Posebna poglavja so posvečena stanovanju in njegovi opremi. Druga govorijo o gospodarskih in poslih, družini, taščah, tretja zopet o pravilnem oblačenju itd.

Knjiga je spisana v lepi slovenščini ter je izšla v jako elegantni opremi. Zato bo dobrodošla vsaki slovenski družini in izvrstno bo služila doraščajoči mladini, ki se šele uvaja v kraljestvo olike in omike, pa tudi odraslim, ki dostikrat potrebujejo vestnega svetovalca, ko se ne morejo odločiti kako se naj vedejo ali oblečejo.

Knjigo, ki jo je izdala agilna knjigarna Tiskovne zadruge v Ljubljani, prav toplo priporočamo.

Gospodarstvo.

TRŽAŠKA KMETIJSKA DRUŽBA V TRSTU
ulica Tore bianca 19, Telefon 44-39
ima v zalogi:

Poznemalnike: znane tvrdke «Mayfarth».
Slamoreznice: od 8 in 10 col. znamke «Mayfahrt».
Orala št. 6, osipalnike, orala za vinograde ter plužne glave št. 8.
Ročno orodje: šape vseh vrst, sekire, motike, grablje, vile, trine škarje, cepilne nože itd.
Amerikansko lepivo za sadno drevje «Tree Stichy».
Orehove in sezamove tropine zmlete in v kosih.
Med, naravni cvetlični med po Lir 10.— kg, za večja naročila popust.
Semena detelj in trav ter vsa vrtna in poljska semena.
Umetna gnojila: 15-17% superfosfat, višjeodstotno kalijevo sol, amonijev sulfat in Tomaževo žlindro.
Naše slamoreznice znamke «Mayfarth» imajo v zalogi:
v Sežani: v trgovini Goljevšček,
v Trnovem: Mlekarska zadruga, katera ima tudi večjo izbero plugov znane tvrdke «Cervinka in Čibak».
Tržaška kmetijska družba v Trstu.

DAROVI

Za «Šolsko društvo» podruž. sv. Ivan so nabrale štiri nadebudne gospodične pod pokroviteljstvom naše dobroznane gospe Zofije Renčeljnove: 140 kg krompirja — 38 kg fižola — 5 kg moke in ječmena — 50 kg repe in 36 L. Darovali so: Renčelj Zofija 50 kg repe, 20 kg krompirja in 6 kg fižola; Škrinjar Anton 30 kg krompirja, Pirjevec Anton 20 kg krompirja; N. N. 15 kg krompirja in 3 kg fižola, N. N. 13 kg krompirja, Jerina 10 kg krompirja, Miško, Kocjan, Suč in N. N. po 5 kg krompirja, Petelin, N. N., Renčelj Ivan in Ceh po 3 kg krompirja; Znideršič, N. N., Brčar, Štolfa, Merlak, N. N. in Škrl po 3 kg fižola; Ožbič, Škrinjar, Štok, Seražin in Kocjan po 1.5 kg fižola, Brcar in N. N. po 2 kg moke; Furlan 1 kg ječmena; Hiklih 10 L; Malalan 8 L, Mohorčič in N. N. po 5 L, Vatovec, N. N. 2 L in N. N. 2, po 2 L, Renčelj Olga in Ocvirk po 1 L. — V Danah pri Sežani sta nabrali na pobudo gospe Uršike Štolfa g.dčni Marija Renčel št. 23 in Marija Miklavec št. 1: 58 kg krompirja, 86 kg repe, 36 kg mirnov, 16 kg fižola in 5 L. — Darovali so: Gospa Štolfa 5 L, Pirjevec 39, Pirjevec 30, Pirjevec 31, Pirjevec 28, Pirjevec 37, Bekar 26, Mahnič 25, Jelušič 34, Renčelj 23, Počkar 21, Zabrič 19, Trampuž 18, Grmek 17, Kocjan 39, Miklavec 35, Bizjak 12, Miklavec 11, Miklavec 1, G. Lašičeva 4, Miklavec 9, Černe 8, Miklavec 7, Macarol 6, Blokar 32, Škapin 41, in Zabrič 40. — V Šmarjah pri Sežani sta nabrali tudi na pobudo imenovane gospe Štolfa, g.dčni Vida Ukmar št. 24 in Vida Miklavec št. 8 — vrečo krompirja — dve vreči repe in korenja — manšo vrečo fižola in nekaj ječmena. Darovali so sledeči vaščani: Urbančič 2, Miklavec 5, Miklavec 6, Miklavec 7, Miklavec 8, Žvab 9, Ukmar 24, Ukmar 25, Trpin 23, Rodica 21, Rodica 22, Filipčič 18, Rodica 17, Živec 16, Živec 15, Filipčič 14, Seražin 12 in Malalan 11. — Zavedni vaščani s Plisovice pri Komnu pa so darovali 50 kg ajde, 30 kg fižola in vrečo krompirja. Tozadevni izkaz darovalcev pričbčimo čim dobimo nabiralne pole. — Tem potom izrekamo najsrčnejšo zahvalo vsem nabiralkam in vsem darovalcem. Bog povrni stotero!

Za božičnico ženske podružnice «Šolskega društva» so darovali potom ge Antonije Pirjevec, rodoljubi iz Sežane 110.— lir. Darovali so kakor sledi: po 15 lir: D. Š., A. P., M. Š.; po lir: Elfor, Renčelj N. N.; K. S. 6 lir; po 5 Lir: K. A., M. S., F. P., J. F., N. N. L 4.—

V isti namen so darovali potom g. Gruntarja rodoljubi iz Bazovice L 129.— in sicer: Gospodarsko društvo L 50.— po 10 Lir: Josip Urbančič, Gruntar, Mahnič, Movlja, M. Pahor; po 5 Lir: Lovrenc Grgič, Andrej Presl, Ludvik G. in Tame; po 3 Lire: Cibic, Počivalnik in Leban.

Denar odposlan «Zadružni Zvezi».

Potom gdčne Neti Ferluga iz Boršta v isti namen L 71.60 in sicer: po 10 Lir: Ferluga in N. N.; po 5 Lir: Kosmač, Ženjal And., Kosmač R., in Stegu; po 3 Lire: Marij Hreščak, Terezka Petaros; po 2 Liri: Neimenovani, Karlo Hreščak, Dragica Marc, Petaros, Petaros Slavko in Marc Miloš; po 1 Liro: Zahar Albina, Marija Glavina, Marc Kristina, Petaros Frančiška, Petaros Amalija, Ivan Petaros, Auer Ivan, Hervat Urh, Neimenovani, Petaros Marija, Zobec Anton, Petaros Slava, Dana — Nada.

Za refekcijo otr. vrtca pri Sv. Jakobu so darovali: Edvard 50 kg premoga, Poropat Ant. 50 kg, Ribnič Anton 50 kg, Zobec Anton 50 kg premoga; Rupena Fran 100 kg drvi in 100 kg koksa; Poropat Josip 25 kg koksa, 25 kg oglja in 25 kg drvi; Šavron Ivan 5 kg oglja, Rupena Jos. 50 kg drvi, Babič 100 kg premoga, Grandič M. 20 kg koksa.

Spominjajoč se domovine darujejo 5 Slovencev v Milanu L 60.— za «Šolsko društvo».

Furlanski Slovenec daruje L 20.— «Šolskemu društvu».

Spominjajoč se naših malčkov darujejo «Kolaši» in prijatelji na svatbi svojega sopevca L 50.20 «Šolskemu društvu», ter kličejo svojemu prijatelju: «Na mnoga leta in obilo sreče v novem stanu.

Borzna poročila.

DEVIZE:

Trst, 23. dec. Amsterdam od 990.— do 1005.— Belgija od 112.— do 113.50; Pariz 90.25 do 90.75 London od 120,10 do 120.20; New York od 24.70 do 24.80; Španija od 347.— do 355.—; Švica od 477.— do 480.—; Atene od 31.25 do 34.75; Berlin od 587.— do 594.—; Bukarešt od 11.— do 11.75 Praga od 73.30 do 73.80; Ogrska od 0.0344 do 0.0352; Dunaj od —.345 do —.355; Zagreb od 43.90 do 44.30.

Benečijske obveznice 68.—.

VALUTE:

Trst; 23. decembra. Avstrijske krone od 0.0345 do 0.0353; dinarji od 43.50 do 44.—; dolarji od 24.65 do 24.85; novci po 20 frankov od 94.— do 97.— funt šterling od 120.— do 120.25.

Slovenci!

Nakupite si obleko pri tvrdki 807

„Old England"

Trst, Corso V. E. 26
vis-a-vis
Zastavljalnice

Bogata izbera blaga, izgotovljenih oblek, paletots, dežnih plaščev, usnjatih jop, vse lastnega izdelka

Govori se slovensko, nemško in rusko.

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na debelo in za družine **Viale XX settembre 94** (prej Acquedotto) na drobno in za družine **Via Giuliani 32**. - Telef. 2-41

Priporoča se lastnik
(47) FR. ŠTRANCAR.

IZŠEL JE
Žepni koledar „Edinosti"
Prodaja se v Trstu v Tiskarni ‚Edinost' Via S. Francesco 20 in v knjigarni J. Štoka Via Milano 37; v Gorici v Katoliški knjigarni Via Carducci 4.

KRONE po 2.10
plačuje 62
ALOJZIJ POVH, Piazza Garibaldi 2
prvo nadstropje
Pazite na naslov! Pazite na naslov!

Predno prodaste
KOŽE 827
kun, lisic, vider, divjih koz in druge divjačine kakor tudi domačih živali, vprašajte za ceno
FRANCA STRES
KOBARID
Zaloga usnja in vsakovrstnega obuvala, na drobno in debelo.
Blago prvovrstno. Cene zmerne.

Zobozdravnik
Dr. D. Sardoč
špecijalist za ustne in zobne bolezni
perfekcijoniran na dunajski kliniki
ODPRE
dne 1. januarja 1926. svoj ambulatorij
v TRSTU 829
Via M. R. Imbriani 16, I. (prej Via S. Giovanni)

KRONE
po L 2.10 komad
Zlato, briljante, platin, 20-kronske zlate komade
kupuje in plačuje po najvišjih cenah
Albert Povh — urarna
Trst, Via Mazzini 46

Najvišje cene plačujem za
KOŽE
kun, zlatic, lisic, dihurjev, vider, jazbecev, mačk, veveric, krtov, divjih in domačih zajcev.

D. WINDSPACH
Trst, Via Cesare Battisti št. 10
II. nadstr., vrata 18 (52
Sprejemajo se pošiljatve po pošti

Briljante, bisere, dragulje
platin, zlato, inozemski denar, zobovje kupujemo za zunanje tvrdke in plačujemo po najvišjih cenah.
Via TORRE BIANCA 28
Uradne ure od 9 do 18 in od 14.30 do 18; v sobotah od 9 do 15. 842

Priporočljive tvrdke

„Adria čevlji"
trgovina
GORICA — Corso Verdi 32
Posebnost: Velika zaloga raznih čevljev za sport

Narodna tiskarna združena s knjigoveznico
GORICA — Via C. Favetti 9
Narodna knjigarna združena s papirnico
GORICA — Via G. Carducci 7

BREŠČAK ANTON
Zaloga in tovarna pohištva
GORICA — Via G. Carducci 14

Brata CEJ
slikarja
GORICA — Via Ascoli 5

KRUŠIČ in SIN
krojaška mojstra
GORICA Corso Emanuele III. 37

ŠULIGOJ JAKOB
urar in zlatar
GORICA — Via Carducci 19

ANTON KOREN nasl.
Zaloga stekla, porcelana in kuhinjske posode
GORICA — Via G. Carducci 4

KERŠEVANI JOSIP
Dvokolesa, šivalni stroji, puške
GORICA — Piazza Cavour 9

ČUK ELIJA
šivalni stroji in dvokolesa
GORICA — Piazza Cavour št. 9

DRAŠČIK KARL
pekarna in slaščičarna
GORICA — Via Carducci 21

JAKOB BRATUŽ
pekarna in slaščičarna
GORICA — ul. Mameli 6. (Šolska ul.

MAVRIČ ANDREJ
manufakturna trgovina
GORICA — Via Carducci 3

Martin Poznajelšek
krojačnica z izbiro vzorcev
TRST — Via Giosue Carducci 36

Manufakturna trgovina
Pri Slavcu
TRST — Via Guardia 26

Ceregato & Trebse
Fotografični atelje in papirnica
TRST - SV. JAKOB
Via del Rivo 42 — Campo S. Giacomo

Marija Colobig
Izdelki za gospé in otroke s prodajo drobnarije
TRST — Campo S. Giacomo

MOLAR JOSIP
Gostilna
GORICA — Via Monache 11

KAREL SOSIČ
gostilna «Al buon Arrivo»
TRST — Via Ghega 9
v bližini centralnega kolodvora

Gostilna PRINČIČ
prenočišča
GORICA — Via N. Sauro 18.